

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ



Τὸ ἑλληνορωμαϊκὸν μουσεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας.

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΙ

Α'

Πρὸ τριῶν ἐτῶν καὶ ὑπερέκεινα εἶχον ἐκθέσει ἐπ' ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ τὰ κατὰ τὴν ἵδρυσιν καὶ ἐπέκτασιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Egypt Exploration Fund, τῆς ἀγγλικῆς ἐκείνης ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας, ἥτις ἐθεώρησε πρέπον νὰ μὴ περιορίζωνται αἱ ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχαιολογικαὶ ἐρευναι εἰς μόνους τοὺς χρόνους τῶν Φαραῶ, ἀλλὰ νὰ ἐπεκτείνωνται καὶ εἰς τὰς ἡμέρας τῆς κυριαρχίας τῶν Πτολεμαίων καὶ τῶν Ῥωμαίων.

Ἀληθῶς συνέβαινε μέχρι πρό τινας ὀλίγου χρόνου ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν ἐποψὴν ὅτι παρ' ἡμῶν. Ὡς ἡ ἑλληνικὴ ἀρχαιολογικὴ ὑπηρεσία καὶ ἐρευνα περιορίζοντο μέχρι πρό ὀλίγων ἐτῶν καθ' ὀλοκληρίαν εἰς τὴν λαμπρὰν τέχνην καὶ τὰ μεγάλα μνημεῖα τῶν ἐκκρίτων χρόνων τῆς ἀκμῆς, ἡ δὲ βυζαντιακὴ τέχνη παρεμελεῖτο τελείως, οὕτω καὶ ἐν Αἰγύπτῳ τὴν προσοχὴν τῶν ἀρχαιολόγων εἴλκυον μάλιστα τὰ μνημεῖα τῶν ἐπιχωρίων δυναστειῶν. Ἡ αἰγυπτιακὴ ἀρχαιολογία ἦτο οὕτως εἰπεῖν ἀρχαιολογία τῆς Μέμφως καὶ τῶν Θηβῶν, σχεδὸν δὲ οὐδαμῶς ὑπῆρχεν ἀρχαιολογία τῶν κατόπιν χρόνων ἀπὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἐγκαθιδρύσεως τῶν Λαγιδῶν μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ἀράβων καθυποτάξεως τῆς χώρας.

Μάτην ἤδη τελευτῶντος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἀπεκαλύφθη ἐν Rosette κατὰ τὴν εἰς Αἴγυπτον στρατείαν τοῦ Ναπολέοντος ἡ περιώνυμος διγλωσσος ἐκείνη ἐπιγραφή, ἥτις ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Champollion, ὅπως εὔρη τὴν κλειδὸν τῆς ἀναγνώσεως τῶν τῶς ἀδιαγνώστων ἱερογλυφικῶν. Μάτην τὰ μουσεῖα τοῦ ὀλλανδικοῦ Λουγδούου, τοῦ Ταυρίνου, τοῦ Βερολίνου, τοῦ Λον-

δίνου, τῶν Παρισίων ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ συμπεριλάβωσιν εἰς τὰς αἰγυπτιακὰς αὐτῶν συλλογὰς ἐξαιρετοὺς ἑλληνικοὺς παπύρους περιέχοντας πτολεμαϊκὰ ἔγγραφα, ἐξ ὧν ὁ Leemanns, ὁ Peyron, ὁ Letronne, ὁ Lumbroso, ὁ Robiou, ὁ Mahaffy καὶ ἄλλοι ἠδυνήθησαν νὰναπλάσωσι κατὰ μέρος τὴν περιεργον εἰκόνα τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ δημοσίου βίου ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων. Μάτην ἀπὸ τῆς τρίτης καὶ τετάρτης μάλιστα δεκάδος τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος ἤρχισαν γινόμεναι αἱ ἀνακαλύψεις ἐκεῖναι παπύρων περιεχόντων κείμενα Ἑλλήνων συγγραφέων, ἐν οἷς καὶ ἀνέκδοτα ἔργα, ὧν μάλιστα ἐξαιρετα ἐν ἐκείναις ἤδη τοῖς χρόνοις τὰ τοῦ Ὑπερείδου.

Διὰ πασῶν τούτων τῶν ἀνακαλύψεων ἀπεδεικνύετο προφανῶς ἡ σημασία τῆς ἑλληνιζούσης Αἰγύπτου, καὶ ἠνείγοντο νέοι ἱστορικοὶ καὶ ἀρχαιολογικοὶ ὀρίζοντες. Ἄλλ' οὐδὲ κἄν ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὰ τοιαῦτα ὑπέροχα εὐρήματα εἰλικύστη ἡ προσοχὴ τῶν ἐπιστημόνων πρὸς συστηματικὴν ἐρευναν τῶν κατὰ τὴν Αἰγύπτῳ τῶν Λαγιδῶν καὶ τῶν Ῥωμαίων, καὶ ὅπως ἀποράδες ὑπῆρξαν ἐπὶ μακρὸν χρόνον καὶ μέχρις ἐπ' ἐσχάτων οἱ ἐρευνηταὶ οἱ μὴ θεωροῦντες τὴν Αἰγύπτῳ μόνον ὡς χώραν τῶν πυραμίδων καὶ τῶν ὀβελίσκων, τῶν μομμιῶν καὶ τῶν σκαραβαίων.

Νέαν δὲ τροπὴν τῶν κατὰ τὴν Αἰγύπτῳ δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἔδωκεν δύο τινὰ πρῶτον μὲν αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς Ναυκράτews. δεῦτερον δὲ αἱ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλα ἀνακαλύψεις ἀνεκδότων ἑλληνικῶν κειμένων ἐπὶ παπύρων. Καὶ αἱ μὲν ἀνακαλύψεις αἱ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Petrie καὶ Gardner Ἀγγλῶν ἀρχαιολόγων γενόμεναι πρὸ δεκαπενταετίας περίπου ἐν Ναυκράτει ἔδειξαν, ὅτι ἀξία πλείστου ὅσου λόγου ἦτο ἐν Αἰγύπτῳ πλὴν τῆς ἐρέυνης τοῦ παναρχαίου ἐπιχωρίου πολιτισμοῦ ἡ μελέτη τῶν ἑλληνικῶν ἐκεῖνων ἐγκαταστάσεων τῶν χρόνων τῶν φιλελλήνων Ψαμμιτιχιδῶν, ὧν ἡ Ναύκρατις, τὸ κέντρον τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ἰωνικοῦ ἐμπορίου, δύνανται νὰ θεωρηθῇ ἡ φαινοτάτη ἀντιπρόσωπος, αἰνεῖ πρὸ ὀρόρου τις τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἡ δ' ἐκ τῶν νεκροπόλεων καὶ βιβλιοθηκῶν τῆς Κροκοδείλοπόλεως, τῆς Ὁξυρρύγχου καὶ ἄλλων ἀγνώστων τόπων ἀνακαλύψεις κειμένων οἷα ἡ Ἀθηναίων πολιτεία τοῦ Ἀριστοτέλους, αἱ μιμίμβοι τοῦ Ἡρώδου, αἱ ὄδοι τοῦ Βακχυλίδου, νέα ἀποσπάσματα τῆς Σαπφούς, τοῦ Ἀλκμᾶνος, τοῦ Εὐριπίδου, ἐστέρως καὶ προήγαγε τὴν πεποιθήσιν περὶ τοῦ ἀρχαίου ἐν τῇ ἑλληνιζούσῃ Αἰγύπτῳ τῶν διαδό-

χων και επιγόνων του μεγάλου 'Αλεξάνδρου πνευματικού βίου, οστις απέπειε τον όλον τὸ ἄρωμα τῶν ἀρχαίων ἐκκρίτων χρόνων.

Πράγματι πολὺ πρὸ τοῦ μεσαιωνικοῦ Βυζαντίου ἢ Αἰγύπτου πρὸς τὴν βασιλείᾳ τοῦ Περσῆ ἀπέβη ὁ θεματοφύλαξ τῆς πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς κινήσεως τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, οὐδὲ δύναται νὰ ἐννοηθῶσιν ἢ Ἀκρόπολις τοῦ Περικλέους καὶ τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου καὶ ἡ Ὀλυμπία καὶ οἱ Δελφοὶ ἄνευ τῶν ἐν Περσῆ κτιρίων τῶν Ἀτταλικῶν καὶ τῶν ἐν τῇ Μουσειῷ καὶ τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Ἀλεξανδρείας μελετῶν τῶν Ἀλεξανδρινῶν.

Καὶ ἐν τούτοις τὸ μέγα ἐκεῖνο κέντρον τοῦ ἑλληνισμοῦ μετὰ τὰς Ἀθήνας, ἡ εὐρεῖα πόλις ἦν ὑπὸ τοὺς ἀρίστους τῶν οἰωνῶν ἐκτισεν ὁ μέγας υἱὸς τοῦ Φιλίππου, ἡ ἔμμουσος ἐστὶ τῶν βιβλιοθηκαρίων καὶ τῶν ἐρευνητῶν, ἦν προήσπιζεν ἡ κραταιὰ χεὶρ τῶν ἐκγόνων Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος, ἡ μεγάλη Ἀλεξανδρεία δὲν εἶχεν ἐρευνηθῆ ἑπαρκῶς. Ἡ τοπογραφία αὐτῆς ἦτο μέχρι πρὸ ὀλίγων δεκαετηρίδων ἐντελῶς ἀγνωστος. Ἐν τῇ ὁρμῇ, μεθ' ἧς περικαλλῆς ὑψοῦτο ἡ νέα πόλις τῶν Χεδιῶν καὶ ἐστρώνηντο νέαι ὁδοὶ καὶ ἠνοιοῦντο νέαι πλατεῖαι, ἐλησημονεῖτο ἡ ἀναζήτησις τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας καὶ ὁ καθορισμὸς τῶν χώρων ubi Alexandria fuit.

Ἐνταῦθα δὲν πρέπει νὰ λησημονήσωμεν τὰς ὑπηρεσίας, ἃς ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις παρέσχον εἰς τὴν τοπογραφικὴν ἐξέτασιν τῆς ἀρχαίας Ἀλεξανδρείας δύο ἄνδρες, οὓς δυνάμεθα νὰ καλέσωμεν τοὺς ἰδρυτὰς τοῦ τοιοῦτου κλάδου τῶν ἀρχαιολογικῶν μελετῶν. Εἶνε δὲ πρῶτος μὲν ὁ Αἰγύπτιος ἀρχιτέκτων Μαχμούδ ἐλ Φαλάκι, οστις τὴν ἐκτετατὴν τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος δεκάδα ἐν μέσῳ τῶν χάριν τῆς νέας Ἀλεξανδρείας μεγάλων αὐτοῦ ἔργων δὲν ἐλησημονήσε τὴν ἀρχαίαν, περὶ ἧς ἔγραψε γαλλιστὶ ἰδίαν συγγραφὴν (L'antique Alexandrie). Τὸ παρ' αὐτοῦ διαγραφὴν συγκριτικὸν σχέδιον τῆς ἀρχαίας Ἀλεξανδρείας, τῶν ὁδῶν αὐτῆς καὶ τῶν στοῶν, ὑπῆρξεν ἐπὶ μακρὸν τὸ μόνον, οὗ χρῆσιν ἐποίησατο καὶ αὐτὸς ὁ Kiepert, ἰδίᾳ αὐτὸ ἐκδοὺς τῷ 1872. Ὁ δ' ἕτερος τῶν ἀσχοληθέντων περὶ τὴν τοπογραφίαν καὶ ἐπιγραφικὴν τῆς ἀρχαίας Ἀλεξανδρείας ὑπῆρξεν ὁ Ἀθηναῖος ἱατρός Τάσος Νερούτσος βένης, ὁ ἐπὶ μακρὰ ἔτη μέχρι βαθύς γήρατος ζήσας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς στοργῆς μεθ' ἧς ἐξιστόρησε τὰ κατὰ τὴν μεσαιωνικὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηνῶν ἐν τῷ Δελτικῷ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας ἐνδιατρίψας περὶ τὰ τῆς τοπογραφίας τοῦ κτίσματος τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ L'ancienne Alexandrie.

Τοιαῦτα προηγούμενα προσηγοῦντο, ὅπως γείνη ἀρχὴ συστηματικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἐξε-

ρευνήσεως τῶν κατὰ τὴν ἀρχαίαν Ἀλεξανδρείαν. Ἐπρεπε νὰ εὐρεθῶσιν ἄνδρες ἐπιλαμβανόμενοι τῶν τοιοῦτων ἐρευνῶν μετὰ ζήλου ἀδιαπτώτου, χορηγοὶ μὴ φειδόμενοι χρήματος πρὸς ὑποστήριξιν τῶν τοιοῦτων ἔργων. Ἐπρεπε νὰ περισυλλεχθῶσι τὰ χυδὴν εὐρισκόμενα λείψανα τῶν πτολεμαϊκῶν καὶ ῥωμαϊκῶν χρόνων, νὰ γείνη ἐναρξίς τῆς μελέτης αὐτῶν, καταγραφῆς καὶ ἐκδόσεως, νὰ ἐπιχειρηθῶσιν ἀνασκαφαί, νὰ ἀνασκευασθῶσι πεπλανημένοι δόξαι, νὰ ἰδρυθῶσι μουσεῖα, νὰ δημοσιεῦνται εἰδικαὶ συγγραφαὶ καὶ δελτία, νὰ δημιουργηθῆ τέλος τοῦθ' ὅπερ ἔλειπε πρότερον, ἀλεξανδρινὴ ἀρχαιολογία.

Τὸ ἀληθῶς τεράστιον τοῦτο κατόρθωμα ὑπῆρξεν ἔργον ὀλίγων ἐτῶν καὶ δημιουργημάτων τοῦ ἀκαταπονήτου ζήλου καὶ τῆς σιδηρᾶς θελήσεως ἐνὸς μάλιστα ἀνδρός, τοῦ διδάκτορος κ. Ἰωσήφ Βόττη, Ἰταλοῦ τὴν καταγωγὴν, ἀλλ' ὅστις ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ πατρίδι, τῇ Αἰγύπτῳ, εὗρεν ἢ μάλλον ἐπλασε στάδιον εὐρύτατον ἰδίας ἀρχαιολογικῆς ἐνεργείας. Ἐχων ἡλικίαν μεταξὺ τεσσαράκοντα πέντε καὶ πενήκοντα ἐτῶν, οὐδαμῶς φαίνεται καμψθεὶς ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ποικίλων καὶ βαρέων ἔργων, ἅτινα ἔχει ἀναλάβει καὶ ἔχει τὴν θέλησιν νὰ γάγῃ εἰς αἴσιον πέρασ. Αἱ δυσκολαὶ δὲν φαίνονται ἀποθαρρύνουσαι αὐτόν, ἢ ἀνεπάρκεια τῶν πόρων δὲν τον ποτεῖ εἶνε τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἵτινες, ἔχοντες τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιτάξωσιν, ἀρκοῦνται εἰς τὴν παράκλησιν, καὶ, στέργοντες τὰ ἐνόητα, προσπαθοῦσι νὰ δημιουργήσωσι καὶ ἐπιτύχωσι διὰ τῆς πειθοῦς ὅσα ἄλλοις τις τὰ κατέστρεψε διὰ τῆς ὑπεροψίας. Εἶνε μετρίοφων ἐν μικρῷ δημιουργὸς μεγάλων, ἄξιος πάσης τιμῆς καὶ πάσης ὑποστηρίξεως ἐν τῷ ἔργῳ ὅπερ ἀνέλαβε καὶ ἐκτελεῖ ὄχι μόνον εὐσυνειδήτως, ἀλλὰ καὶ μετ' ἰθελουσίας ἐξεγειρούσης τὸν σεβασμὸν ἅμα καὶ τὸν θαυμασμὸν.

Εἶχον τὴν εὐτυχίαν νὰ γνωρίσω τὸν κ. Βόττην ἐν Ῥώμῃ ὡς συναδέλφον ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν Ἀνατολιστῶν καὶ γραμματέα ἐν τῷ τμήματι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀνατολῆς, οὗ τῆς προεδρείας ἠξιώθη, συμπροέδρους ἔχων ἐν ἄλλοις τὸν Krumbacher καὶ τὸν Strzygowski. Αὐτὸς ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐπετελεῖ τὰ ἔργα τοῦ γραμματέως μετὰ τοῦ συγγραμμάτως αὐτοῦ κ. Δάντη Βαλλιέρη, διευθυντοῦ τοῦ ἐθνικοῦ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου τῶν Διοκλητιανείων Θεσμῶν, εἰδείκνυε τὸν ἄνδρα τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ καθήκοντος. Μόνον ἐν ταῖς ὥραις τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ ἀνακοινώσεων ἢ τῆς αὐτοψίας ἐπιδεικνυομένων πινάκων δύναμαι νὰ εἶπω, ὅτι εἶδον αὐτόν συμμετέχοντα τῆς ἐν τῷ τμήματι πολλὰκις ζωηρᾶς κινήσεως. Ἄλλως ἢ κεφαλὴ αὐτοῦ, ἦν ἐκάλυπτε τὸ ὑπὸ τῆς μακρᾶς ἐν Αἰγύπτῳ ὑπηρεσίας ἐπιβληθὲν φέσιον, ἦτο κεκλιμένη ἀενάως ἐπὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ χάρτου, ἐφ' οὗ μετὰ πολλῆς

Η ΚΟΠΩΣΙΣ ΚΑΙ Η ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΙΣ

[Κατὰ τὸν ἱατρὸν Τισσιέ].

Ἀρχὴ πρωτίστη τῆς ζωῆς εἶνε ὁ ἀγὼν, ἦτοι ἡ ὁρᾶσις. «Πάντα τὰ ζωικὰ ὄντα ἀγωνίζονται ὑπὲρ τῆς ζωῆς, λέγει ὁ Ρισιέ, ἀλλὰ πρέπει καὶ τι πλέον νὰ προστεθῆ, ὅτι δηλ. καταβάλλουσι καὶ προσπάθειαν σκόπιμον πρὸς τὴν ζωὴν». Ἐὰν λοιπὸν ὑπάρχῃ ἀγὼν καὶ προσπάθεια, καὶ ἐὰν ἡ προσπάθεια ἀποτελῆ τὸν κύριον ὄρον τοῦ ἀγῶνος, τότε ὑπάρχει ἐργασία.

Πᾶς ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἐργάζεται, ὅπως ἐξιχθῆ εἰς ἀνώτατόν τι σημεῖον ἀναπτύξεως, ὅστε νὰ δυναθῆ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἑαυτοῦ λειτουργίαν ἐν σχέσει πρὸς ἑαυτόν, πρὸς τὴν οἰκγένειαν καὶ τὴν κοινωνίαν. Διὰ τοῦτο ἡ χρήσιμος καὶ σκόπιμος ἐργασία καὶ προσπάθεια εἶνε νόμος τῆς φύσεως, τοῦ ὁποῦ οὐδὲν δύναται νὰ κατισχύσῃ.

Πᾶς ἄνθρωπος μὴ δυνάμενος νὰ ἐντείνῃ ὠφελίμως τὰς δυνάμεις του πρὸς τὴν ζωὴν εἶνε ἐκ τῶν προτέρων ἡττημένος, καὶ πᾶσα κοινωνία, δι' ἣν ἡ τοιαύτη ἔντασις εἶνε ἐπίπονος, βαίνει ἀμετακλήτως εἰς τὸν ὄλεθρον. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐγένετο πρὸς ἀνάπαυσιν, ἀλλὰ πρὸς ἐργασίαν καὶ προσπάθειαν διηνεκῆ. Διὰ ὀφείλει νὰ κερδίξῃ τὸν ἄρτον ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου του. Ἀλλὰ τὸ καθήκον τοῦτο οὐδαμῶς πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς τιμωρία, ἀλλὰ πολὺ μάλλον ὡς ὑψηλὴ ἀνταμοιβὴ τῆς φύσεως, ἥτις τὸν ἰσχυρὸν ἄνθρωπον, τὸν διὰ διηνεκοῦς ἐργασίας παράγοντα ἔχει ἐκλεκτόν αὐτῆς δημιουργημάτων.

Ἡ ἀνάπαυσις εἶνε καλὴ μόνον ἐνεκα τῆς ἐνεργείας· ἄνευ αὐτῆς ἡ ἀνάπαυσις εἶνε ὀχληρὰ, ἐξαφανίζει τὴν ἔννοιαν τῆς προσπάθειας καὶ φέρει εἰς ὄλεθρον τὸν ἀδρανῶντα, καθ' ὃν χρόνον οἱ ἄλλοι ἐργάζονται.

Ἄλλ' ἡ ἀδράνεια αὕτη καὶ ἡ κατὰπτωσις τῆς δυνάμεως τῆς προσπάθειας δύναται νὰ προκληθῆ ὑπὸ καταστάσεως ἐμμόνου ἀδυναμίας ἢ παροδικῆς. Ἀνθρώπος κεκμηκῶς δὲν δύναται νὰ παραγάγῃ ποσὸν ἐργασίας καὶ ν' ἀναπτύξῃ προσπάθειαν ὅσην ὁ ἀναπαυθεὶς. Ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ κοινωνίαι, αἵτινες εἶνε τὸ ἄθροισμα ἀτόμων, ἢ συνισταμένη μεγάλου ἀριθμοῦ ἐπὶ μέρους δυνάμεων. Εἶνε λοιπὸν ἀναγκαῖον νὰ γνωσθῆ κοινωνιολογικῶς ὁ τρόπος τῆς ὑπάρξεως λαοῦ τινος, ὁ τρόπος τῆς κοπώσεως αὐτοῦ καὶ ἡ εὐκολία, μεθ' ἧς ἀναλαμβάνει. Ὑπάρχουσι φυλαὶ ταχύτερον ἀναλαμβάνουσαι ἢ ἄλλαι, ἀλλ' αἵτινες φαίνεται ὅτι καὶ ταχύτερον ἀποκάμνουσιν, ὡς ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ εἰς τὰ ἄτομα, ἕκαστον τῶν ὁποίων κατέχει ποσὸν τι δυνάμεως ἴδιον, ὅπερ δυνατόν νὰ ἐπαυξηθῆ μέχρι τινὸς διὰ καλῆς κοινωνικῆς

εὐχερείας συνέτασσε γαλλιστὶ τὰ πρακτικὰ, παρακολουθῶν τὰς ἐπιστημονικὰς ἀνακοινώσεις τῆς ἡμέρας καὶ συγκατατάσων μετὰ τοῦ ἐπ' ἴσης ἀκαταπονήτου συγγραμμάτως Βαλλιέρη τὰς παρὰ τῶν διαλεγόμενων λαμβανομένας ἐπιτόμους περιλήψεις τῶν παρ' αὐτῶν ἀνακωινωθέντων. Ἦτο ἐπὶ τοσοῦτον ἐκδοτος εἰς τὸ ἀνατεθειμένον αὐτῷ ἔργον, ὥστε τὸ ὑπὸ τοῦ ἀνατολικοῦ ἡλίου κεκαυμένον αὐτοῦ πρόσωπον ἐφαίνετο ἀπαθὲς πρὸς τὰ πέραξ τελούμενα. Καὶ ὅμως ὁ ἐπιτελέσας μετρίοφρων τὰ καθήκοντα γραμματέως σὺν τῷ συναδέλφῳ ἐπιφανεῖ Ἰταλῷ ἀρχαιολόγῳ μετὰ τοῦ θαυμαστοῦ ἐκείνου ζήλου τοῦ προκαλέσαντος τὴν δικαίαν πρὸς αὐτοὺς ἔκφρασιν τῶν εὐχαριστιῶν τοῦ τμήματος ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ κ. Krumbacher ἐφαίνετο πυρούμενος ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ, ὅτε ὠμίλει περὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνακαλύψεων, εἰδείκνυε κατὰφρων τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τοὺς προάγοντας τὰς ἀλεξανδρινὰς μελέτας, ἐξεδήλου φανεράν τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ πρὸς πᾶσαν ἐπ' αὐταῖς ἀδιαφορίαν, εἰδείκνυε τὸν φανατισμὸν πιστοῦ ἢ μάλλον ἱερέως ἰδίας λατρείας καὶ ἅμα τὰ ἰδεώδη ὀνειροπόλου ἠδουπαθῶς θωπεύοντος διὰ τῆς φαντασίας τὰσπᾶσια εἰδωλά του.

Τοιοῦτος ἐν ὀλίγοις ὁ δημιουργὸς τοῦ μουσείου τῆς Ἀλεξανδρείας, ὁ νέος αὐτῆς τοπογράφος, ὁ ἰδρυτῆς τοῦ Δελτίου τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας, ὁ διὰ τῆς σκαπάνης, τοῦ καλάμου καὶ τοῦ λόγου προάγων τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην παρὰ τὰ λείψανα τοῦ ἀρχαίου φάρου καὶ τοῦ κίονος τοῦ Θεοδοσίου ἐν τῇ γῇ τῶν Πτολεμαίων.

Τὸ ἔργον αὐτοῦ εἶνε ἄξιον νὰ γνωσθῆ καὶ παρ' ἡμῖν, παρ' οἷς ἐλάτθανε μέχρι τοῦδε παντελῶς ἀγνωστον, ἃς εἶπωμεν καθαρὰ μίαν πικρὰν ἀλήθειαν, διὰ δύο μάλιστα λόγους. Πρῶτον μὲν διότι πρόκειται περὶ μελετῶν ἀναφερομένων εἰς πόλιν οὐ μόνον μεγάλων ἑλληνικῶν ἀναμνήσεων ἐν τῷ παρελθόντι, ἀλλὰ καὶ νῦν ἐτι ἑλληνικωτάτην. Δεύτερον δὲ διότι τοῦ γενναίου ἔργου, ἐν ᾧ πρωτοστατεῖ ὁ κ. Βόττης, ἐμμεσοὶ ἀρωγοὶ καὶ συμμετοχοὶ εἶνε φιλοπάτριδες καὶ φιλόμουσοι Ἕλληνας τῆς Ἀλεξανδρείας, ὧν τὸ ὄνομα, ἄλλως ὄν γνωστότατον καὶ παρ' ἡμῖν, χαιρούμεν μεταδίδοντες εἰς τοὺς ἀναγνώστους τῆς Ἑθνικῆς Ἀγωγῆς καὶ ὡς συνδεόμενον πρὸς τὴν προαγωγὴν τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀρχαιολογικῶν μελετῶν.

[Ἐπειτα συνέχεται]

ΣΥΝΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

Ἡ ποιησις, ἔλεγεν ὁ Ἀπόπιος, δὲν εἶνε ἄριστος ἐπιούσιος, ὥστε ἐν ἐλλείψει ἄλλου καλλιτέρου ν' ἀρκώμεθα εἰς τὸν κατώτερον· δὲν εἶνε πρῶτης ἀνάγκης πρᾶγμα, ἀλλὰ τρυφή καὶ πολυτέλεια, ἥτις πρέπει ἢ νὰ εἶνε καλὴ ἢ νὰ λείπῃ διόλου. Ὁ ποιητής, εἴτε ἀετὸς εἶνε ὡς ὁ Πίνδαρος, εἴτε στρουθίον ὡς ἄλλοι κατώτεροι, πρέπει πάντοτε νὰ πετᾷ.

φυσικής, ήθικης και ψυχικής άγωγής ή να έλαττωθή διά κακής. Έκ τών φθερωτέρων δέ αίτιών τών συντελούντων εις τήν έλάττωσιν του ποσού τούτου είναι τά πνευματώδη ποτά, τό όπιοι, ή μορφίνη, ή φιληδονία και ή καθ' ύπερβολήν έντασις προς έργασίαν, καθ' ήν έλλείπει ή μέθοδος προς όρθήν κατανομήν του χρόνου εις έργασίαν και άνάπαυσιν.

Τά πνευματώδη ποτά είναι ό μέγιστος έχθρός, έξολοθρεύων άρσην και ταχέως τάς φυλάς, ως τούς μαύρους, ών τό νευρικό σύστημα είναι μάλλον εύρέθιστον του τών λευκών. Εις τάς ψυχράς χώρας τό όπιοι, ή μορφίνη ενεργούσι κατά τόν αυτόν τρόπον, και κατά τό πολυθρύλητον τούτο τέλος του αιώνος φαίνεται ότι ή φιληδονία, άποτέλεσμα τής όργανικής κοπώσεως, έτι σοβαρώτερα καθιστά τάποτέλεσματα τών δηλητηριών τούτων του νευρικού συστήματος.

Ο άνθρωπος δύναται να νικήση διά τής βουλήσεως φερόμενος άπαύστως όλίγον τι προς τά πρόσω και προσκτώμενος ούτω συνεχώς πλείονα έφ' έαυτου κυριότητα. Ως προς τά έθνη, ή βούλησις εκδηλούται εις δύναμιν ισχυράν και κατευθυντήριον, ήτις είναι αναγκαία εις αυτά, διότι ή άνωτάτη άρχή και δύναμις είναι ή κεφαλή παρά τοις λαοίς. Άνευ ένότητας έν τή διοικήσει δέν δύναται να υπάρξει βίος διαρκής ήλόγης, διότι ή ήλόγης αύτη εύρίσκεται εκτεθειμένη εις πάντας τούς κινδύνους, άνευ δέ τής κατευθυντήριου δύναμειως σύγχυσις πνευματική ένδημικώς καταλαμβάνει σύμπαντα τόν λαόν άπεβάλλοντα ούτω τήν έφ' έαυτου κυριότητα. Έπιζητεί τότε έν οιαδήποτε έξεγερτηρίω δύναμει τήν προφήν τήν αναγκαίαν εις τήν νευροπαθή αύτου ύπαρξιν.

Ο λαός ούτος είναι ήδη άνίκανος προς σκόπιμον προσπάθειαν· κεμηκώς επιδιώκει τήν άνάπαυσιν και ένώ οι γείτονες γίνονται άνώτεροι αύτου, όνειροπολεί θεωρών έαυτον πάντοτε ισχυρόν ως φέρων εις τάς φλέβας του αίμα γενναίων προγόνων. Διά τών ένδόξων τούτων άναμνήσεων τρεφόμενος πιστεύει ότι διά μιξς κινήσεως θα εκδιώξει τούς έχθρούς, διότι και οι πρόγονοί του ύπήρξαν ισχυροί. Και ένώ συζητεί και άντλεί από τής κινητηρίου ταύτης δύναμειως τών άναμνήσεων τό ποσόν τής αναγκαίας αύτῶ έξεγέρσεως, παρά τό πλευρόν αύτου έγκαθιδρύεται λαός νεώτερος, φιλεργώτερος, ικανώτερος εις σκόπιμον προσπάθειαν και έρχεται ήμέρα, καθ' ήν ό υπέρτατος νόμος τής φύσεως προπέμπει εις τόν όλεθρον τόν διά τούς ένδόξους προγόνους έναθρομένον λαόν! Τότε δέ εξαφανίζεται κατά δύο τρόπους: ή κτηνωδώς ήττάται έν τῷ πολέμῳ και άποθνήσκει ήρωϊκόν ή αισχρόν θάνατον, ή άποροφάται ήρέμα και ή φυλή εκλείπει.

Ούτω και παρά τοις άτομοις και έν ταίς οικογενειαίς και έν ταίς κοινωνιαίς ό νόμος τής προσ-

παθείας είναι ό υπέρτατος νόμος τής άναπτύξεως και τής διαβιώσεως.

Η έλάττωσις του πληθυσμού παρά λαῶν τινι μαρτυρεί άσφαλώς τήν παρ' αύτῶ έξασθένησιν τής σκοπίμου προσπάθειας προς τήν ζωήν, είναι μία εκδήλωσις τής ένδημικής κοπώσεως.

Η προσπάθεια συνεπάγεται τήν κόπωσιν· και διά τούτο ή δύναμις άνήκει εις εκείνον, όστις όλιγώτερον αποκάμνει ή μάλλον εις πάντα άνθρωπινον ή κοινωνικόν όργανισμόν επιστάμενον να κατευθύνη χρησίμως τήν προσπάθειαν, ν' αναπαύηται μετά πᾶσαν έργασίαν και συνάμα να φυλάττηται από παντός προκλητικου τής κοπώσεως. Άλλά πριν περαιτέρω προδῶμεν, άνάγκη να όρίσωμεν, τί έννοούμεν λέγοντες κόπωσιν.

Έν γένει κόπωσις είναι ή αδυναμία του ενεργείν διά τών μυῶν, έχουσα τήν άρχήν αύτης έν τοις νεύροις προέρχεται εξ ίδιας καταστάσεως του έγκεφάλου, του νωτιαίου μυελου, τών περιφερικῶν νεύρων και μυῶν. Τό νευρικό σύστημα δύναται να παραβληθῆ προς έστίαν εκπέμπουσαν εις τά όργανα τής σχετικής ζωής τούς μῦς ή εις τά τής θρέψεως, τά σπλάγγχνα, τό νευρικόν ρευστόν τό αναγκαίον εις τήν λειτουργίαν του όργανισμού. Έκ τής ποιότητος δέ και ποσότητος του νευρικού τούτου ρευστου εξαρτάται ή υγεία ή ή ασθένεια του ατόμου. Τό νευρικόν σύστημα άρχει τών άμυντικῶν όργάνων του σώματος, είναι ό υπέρτατος άρχηγός ό παλαιών κατά τών έξωτερικῶν επιδρομῶν, ένῶ τό σώμα δύναται να παραβληθῆ προς στρατεύμα εύρισκόμενον επί έχθρικού εδάφους και έτοιμον πάντοτε να έλθῃ εις χεῖρας.

Εις τόν καθηγητήν Βουσαρ και τήν σχολήν αύτου όφείλεται πρό πάντων ή γνώσις τών αληθειῶν τούτων. Ο ζωϊκός όργανισμός εύρίσκειται έν διηνεκεί άμύνη κατά του έξωτερικού έχθρου· διό βλέπομεν και αυτό τό κύτταρον άγωνιζόμενον ύπέρ τής ίδιας αύτου ζωής και ύπέρ τής του ατόμου.

Άλλ' εάν τό κύτταρον μη λαμβάνῃ τό νευρικόν ρευστόν τό αναγκαίον εις τήν έργασίαν, ήν όφείλει να παράγῃ, ήττάται ύπό τών έξωτερικῶν έχθρῶν και ή άρρωστική κατάστασις έμφανίζεται.

Άρῶ λοιπόν ή κόπωσις έχει τήν άρχήν εις τά νευρικά κέντρα, τά παραγωγικά αύτης αίτια όφείλομεν ν' αναζητήσωμεν ου μόνον εις τά έρεθιστικά του νευρικού συστήματος, εἶα είναι τά πνευματώδη, τό όπιοι, ή μορφίνη, ή καθ' ύπερβολήν έργασία, αί συγκινήσεις, ή φιληδονία κλπ., αλλά και εις τόν χαρακτήρα του ατόμου.

Πᾶς δηλαδή άνθρωπος ενεργεί έν μέτρῳ βουλήσεως μείζονι ή έλάσσονι· άλλ' επειδή ή βούλησις ούδέν άλλο είναι ή ή μεταβάσις από τής κρίσεως

εις τήν πράξιν, όφείλομεν εύθως έν άρχῇ να μάθωμεν, τί είναι ή κρίσις. Ίνα σχηματίσωμεν κρίσιν τινά, έχομεν άνάγκην τής επικουρίας και έντυπώσεως τών αισθήσεων, τής μνήμης, τών παραστάσεων, διότι κρίνειν σημαίνει άποφαίνεσθαι περί μιξς εκ δύο τουλάχιστον έντυπώσεων, ών καθόλου τό περιεχόμενον προσφέρεται εις ήμᾶς έξωθεν, ήμεις δέ άπαντῶντες ή αποκρούομεν ή συμμορφούμεθα.

Άναγκάσις λοιπόν όρος εις τήν έρευναν τών αίτιών τής κοπώσεως είναι και τό να μάθωμεν πῶς εκαστος δέχεται τάς έξωθεν προσφερομένας έντυπώσεις και παρορμήσεις. Νομίζω δέ ότι δυναμέθα να ιδρύσωμεν τρεῖς μεγάλας κατηγορίας ατόμων: πρώτην, τήν τών έχόντων βούλησιν παθητικήν, δευτέραν, τών έχόντων βούλησιν άσθενή, τρίτην, τών έχόντων βούλησιν αντιδραστικήν. Οι τής πρώτης κατηγορίας υπείκουσαν εις τό άλλότριον βούλομαι και είναι οι πολυαριθμώτεροι, στρατιῶται, υπηρέται, υπάλληλοι, κατώτεροι πάσης τάξεως, οὔτινες στερούμενοι ισχυράς βουλήσεως οδηγούνται έξωθεν εις ό χυδον όχλος. Η κόπωσις αύτῶν είναι άνάλογος προς τήν επιβαλλομένην αύτοις έξωθεν έργασίαν. Οι τής δευτέρας κατηγορίας αποτελούσι βαθμίδα ύψηλοτέραν έν τῇ κοινωνικῇ ψυχολογίᾳ· παρ' αύτοις τό επιτακτικόν βούλομαι αντικαθίσταται διά του πείθοντος προστάγματος δύνασαι. Έχουσι καθόλου χαρακτήρα ήπιον, εμπιστευτικόν, δειλόν, διστακτικόν, δύναται ν' αντισταθῶσιν εις τό άλλότριον βούλομαι, δύναται όμως και μεγάλην ν' αναπτύξωσιν ενεργείαν διά τής πειθοῦς και τής αγάπης, συχνάκις δέ μεταπίπτουσιν εις τήν κατηγορίαν τών αντιδραστικῶν, όσάκις λαμβάνουσι συνείδησιν τής δυναμέως των. Ένταῦθα άνήκει πρό πάντων ή γυνή. Οι δέ τής τρίτης κατηγορίας έξεγείρονται ύπό του βούλομαι κατ' έναντίαν διεύθυνσιν. Παρ' αύτοις τό δύνασαι δέν έχει σημασίαν, ισχύει μόνον τό δέν δύνασαι, διότι εύθως επιχειροῦσι να δείξωσι τό έναντίον, ότι δύναται. Πρός τούτους πρέπει να δμιλή τις μετά προσοχής, ίνα κατορθώσωσι ν' αναπτύξωσι όρασιν. Είναι φύσεις θερμαί, όλίγον τυχοδιωκτικαί, άλλ' ικαναί να παραγάγωσι μέγα ποσόν έργασίας. Έξ αύτῶν προέρχονται οι έξερευνηταί, οὗς τό άγνωστον έλκύει· ή θάλασσα εκτείνεται πρό αύτῶν άχανής· «δέν δύνασαι να διεέλθῃς», λέγει, και ιδού ό πρώτος αντιδραστικός ρίπτεται εις τό ύδωρ, κολυμβᾷ και κεμηκώς αντιλαμβάνεται ξύλου κατά τυχῆν επιπλέοντος· και ή θάλασσα εκτοτε ενικήθη και ό άνθρωπος διέρχεται τό άχανές επί τῶν πλοίων του. Τό όρος ύψοῦται άπότομον, πλήρες κωλυμάτων, άπειλητικόν· «δέν θα ύπερβῆς», λέγει, και ή άνθρωπος προσκολλάται εις τά πλευρά αύτου, σπαράσσεται, αίμάσσει, ύποφέρει και τέλος τό

κώλυμα ήρθη και ό άνθρωπος ένίκησε τό όρος.

Υποδιαίρεσις τών κατηγοριῶν τούτων είναι: πρώτον οι παθητικῆν άμα και άσθενῆ έχοντες τήν βούλησιν. Οὔτοι διακρίνονται εκ παντελοῦς έλλείψεως ή σφόδρα αδυνατου χαρακτήρος· θέλουσι χωρίς να θέλωσιν, είναι ικανοί ν' αναπτύξωσι βαθμόν τινά προσπάθειας ένεκα του άσθενούς τής βουλήσεως των, δέν δύναται όμως και να εξακολουθήσωσιν αύτην ένεκα τής παθητικότητός των. Οὔτοι είναι οι εκ τών προτέρων ήττημένοι. Μετά τούτους έρχονται οι άσθενῆ άμα και αντιδραστικῆν βούλησιν έχοντες. Παρ' αύτοις ή τραχύτης τής αντιδράσεως μετριάζεται διά τής επιδεικτικότητος πειθοῦς. Καθόλου καλοί και γενναίοι δύναται μεγάλην προσπάθειαν ν' αναδείξωσιν. Περιεργότεροι είναι οι ιδιάζοντες εκείνοι τύποι, οι πάντοτε φλέγοντες χωρίς ούδέποτε ν' άνάπτωσιν, οι ως άτμομηχαναί πάντοτε εύρισκόμενοι ύπ' άτμόν, άλλ' αίφνης χαλῶντες τήν έντασιν άνευ άποτελέσματος. Οὔτοι έντειναντες σφόδρα τήν ενεργείαν των κατά τινά διεύθυνσιν έντός όλίγου αποκάμνουσι χωρίς ούδέν να παράγωσιν, επιλαμβάνονται νέων έργων και συλλαμβάνουσι νέα σχέδια μετά βουλήσεως έντόνου, ήτις δέν βραδύνει να εξατμισθῆ άνευ καρπού. Οὔτοι δύναται ν' αποκάμνωσι ταχέως κατά λόγον αύτης τής ισχυράς έντάσεως τής προσπάθειας των.

Τό πῶς λοιπόν πρόσωπόν τι διατίθεται προς τάς διά του λόγου ή εκ του περιέχοντος προσφερομένας αύτῶ έντυπώσεις και παρορμήσεις ούδέν άλλο σημαίνει ή αναζητήσιν του ψυχικού όριου, μέχρι του όποιου δύναται να έντεινῆ τήν προσπάθειαν του ή να υπεβιβάξῃ αύτην και ν' αποκάμνῃ. Άλλ' ένταῦθα πρέπει να έχωμεν ύπ' όψει και τήν επανορθωτικήν του ατόμου δύναμιν, τήν ανατομικῆν άνάπτυξιν και τάς φυσιολογικάς λειτουργίας.

Πρέπει δέ να διακρίνωμεν τρία είδη κοπώσεως: 1) τήν μικράν, ήτις εκλείπει μετά άνάπαυσιν κατά τό μάλλον ή ήττον μακράν και τήν όποιαν πρέπει πᾶσα φυσική θεραπεία να προκαλῆ· 2) τήν μείζονα, ήτις έξερεθίζει και εκνευρίζει και καθ' ήν ή επανόρθωσις βραδέως εκτελείται· 3) τήν μεγάλην, ήτις επιφέρει σοβαρά ψυχοπαθολογικά φαινόμενα, όμοια προς τά τών παραφρόνων, ήλιθίων, ύπνoβατικῶν. Άπόλυτος τότε άνάπαυσις επιβάλλεται. Μετά μακράν έντασιν εις ποδηλατοδρομίαν ή επερχομένη νοσηρά κατάστασις διατελεί κατ' άρχάς έν λανθανούση καταστάσει ένεκα του νευρικού έξερεθισμού, άλλὰ δέν βραδύνει να εκδηλωθῆ εις τυφοειδή πυρετόν θανατηφόρον. Διότι ή νευρική δύναμις ήλαττώθη τοσοῦτον, ώστε ή αντίδρασις αύτης κατά τῶν έξωτερικῶν μολυσμάτων δέν ήρκεσεν, όπως άποκρούση και καταβάλλῃ αυτά.

Εἰς τὰ ἐν ταῖς σωματικαῖς ἀσκήσεσι προκλητικά τῆς κοπώσεως πρέπει νὰ κατατάξῃ τις ἐν πρώτοις τὰ πνευματώδη. Ταῦτα δηλητηριάζουσι τὴν νευρικήν ἐνέργειαν, διὸ πρέπει ἀπολύτως ν' ἀπαγορευθῆται ἡ χρῆσις αὐτῶν ἐν πάσῃ παρατεινόμενη μουσικῇ ἐνεργείᾳ.

Ἡ σωματικὴ ἀσκήσις δύναται νὰ συγκεφαλαιωθῇ εἰς τὸν ὅρισμόν τούτον: ἀνάπτυσσε καθ' ἑκάστην καὶ βαθμηδὸν ἄνευ μεγάλης κοπώσεως ἔντασιν μείζονα τῆς χθές, μέχρις οὗ φθάσης εἰς εἰς τὴν κατ' ἄτομον ποικίλλουσαν μορφήν. Μορφήν δὲ καλοῦμεν τὴν σταθερὰν κατάστασιν τῆς υγείας, ἀνοχῆς καὶ καλλονῆς, ἣν τὸ σῶμα λαμβάνει διὰ τῆς ἀσκήσεως. Αὕτη ποικίλλει κατὰ τὰ ἄτομα, ἐξαρτᾶται καὶ ἐκ τῆς κληρονομικότητος, τῆς φυλῆς, τοῦ φύλου κλ. Ἵνα ταύτην ἀποκτήσῃ τις, πρέπει νὰ μὴ σπεύδῃ, νὰ μὴ βιάζῃ τὴν καρδίαν εἰς λειτουργίαν δυσανάλογον πρὸς ἀναπνευστικὴν εὐκολίαν, νὰ παύῃ τὴν ἀσκήσιν, ὡσὰκις ὁ σφυγμὸς ἀνέρχεται εἰς 140—160 παλμούς, ν' ἀπέχῃ πάσης καταχρήσεως φαγητοῦ, ἀγρυπνίας, πνευματικῆς ἐργασίας κλ., νὰ τηρῇ μετρίαν ἐγκράτειαν, νὰ μὴ πίνῃ πνευματώδη, νὰ περιπατῇ, νὰ μὴ ἀσκήται νῆστις μήτε ἀμείσως μετὰ τὸ φαγητόν, ἀλλὰ μετὰ πάροδον δύο ὥρων.

Ὁ ὕπνος πρέπει νὰ εἶνε ἐπανορθωτικός, ἀλλ' οὐχὶ βαρῦς οὐδὲ τεταραγμένος καὶ ἐπίπονος. Κατὰ τὴν ποιότητα δὲ καὶ ποσότητα τοῦ ὕπνου πρέπει νὰ κανονίζεται καὶ ἡ ἀσκήσις. Ὑπνος ὀκτὼ ὥρων εἶνε ἀναγκαῖος.

Πᾶσα ἀσκήσις ἐξαφανίζουσα τὴν ὄρεξιν καὶ τὸν ὕπνον καὶ ἀυξάνουσα τὴν δίψαν εἶνε ἐπιβλαβής.

Τοιοῦτους κανόνους μόνον διὰ σταθερὰς τῆς βουλήσεως προσπάθειας κατορθοῖ τις ν' ἀκολουθήσῃ. Δὲν εἶνε βεβαίως πάντοτε εὐχάριστον ν' ἀσκήται τις κατὰ τοὺς κανόνους τῆς υγιεινῆς· αἱ ἐν τῷ θαλάμῳ ἀσκήσεις εἶνε συχνάκις ἀνιαιραί, καὶ κατὰ τοῦτο μέμφονται οὐχὶ δικαίως τὴν Σουηδικὴν γυμναστικὴν.

Εἶνε λοιπὸν δύο εἶδη ἀσκήσεων, αἱ ἀνιαιραὶ μὲν, ἀλλ' ἐξαιρέτοι, καὶ αἱ τερπναί, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε καλάι, ὡς δυνάμεναι νὰ προκαλέσωσι τὴν καταχρήσιν. Ἡ Σουηδικὴ γυμναστικὴ εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν πλαστικὴ τοῦ σώματος ὡς θέτουσα εἰς ἐνέργειαν πάντα τὰ μέρη τοῦ σώματος κατὰ σχέδιον ἐκ τῶν προτέρων ὀρισμένων, ἐνῶ κατὰ τὰ ἀθλητικὰ γυμνάσματα (sports) δὲν τίθενται σκοπίμως εἰς ἐνέργειαν ἐναλλάξ τὰ διάφορα τοῦ σώματος μέρη. Ἄλλ' ἀμφότερα τὰ εἶδη ἔχουσι σπουδαιότητα ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ ἀνθρώπου.

Αἱ φυσιολογικῶς ἐκτελούμεναι ἀσκήσεις ἐξεγείρουσι τὴν θρέψιν διευκολύνουσαι τὰς ὀργανι-

κὰς ἀφομοιώσεις. Καταχρήσις αὐτῶν, ἐκείνων μάλιστα, αἵτινες ἀπαιτοῦσι διαρκῆ ἔντασιν, δύναται νὰ προξενήσῃ νευροπάθειαν. Διὰ τοῦτο τὸ μέτρον τῶν ἀσκήσεων πρέπει νὰ ἔχῃ ἀντίστροφον λόγον πρὸς τὴν νευρικότητα τοῦ ἀτόμου ἢ ἔθνους. Ὅσω μείζων εἶνε παρ' αὐτοῖς ἡ νευρική διεγερτικότητα, τόσω ὀλιγώτεροι πρέπει νὰ εἶνε αἱ ἀσκήσεις.

Μέχρι τοῦδε ὁ λόγος ἦτο περὶ τῶν ἀσκήσεων ὑγιῶς ἐχόντων ἀτόμων. Ἄλλὰ προκειμένου περὶ τῆς ἀσκήσεως τῶν νευρικῶς ἐξησθημένων, οὗς ὠνόμασα «κεκμηκότας», τὸ ζήτημα ἀποβαίνει περιπλοκώτερον.

Ἡ ψυχικὴ κατάστασις τῆς παρουσίας γενεᾶς κατὰ τὸν λήγοντα αἰῶνα ἔχει σχέσιν πρὸς πολλὰ λαπλᾶ μεμακρυσμένα αἴτια ἀνερχόμενα μέχρι τῶν μεγάλων ψυχικῶν συγκινήσεων, ἃς ὑπέστησαν αἱ μητέρες εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος κατὰ τοὺς μεγάλους πολέμους τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοὺς μετέπειτα παρὰ τοῖς Γάλλοις. Αἱ γενεαὶ τοῦ 1870—75 ἐγεννήθησαν ἤδη κεκμηκυῖαι, καὶ οὕτως ἐξηγεῖται ἡ ἰδιαιτέρα αὐτῶν ψυχικὴ κατάσταση, ἡ τάσις πρὸς τὴν ἐρωτικὴν φιλολογίαν καὶ τὸν λεγόμενον μυστικισμόν καὶ τὰς ἄλλας ὑπερβολάς. Ἐν Σουηδίᾳ ἐξηκριθῆθη ὅτι κατώτεροι κατὰ τε τὴν ποιότητα καὶ ποσότητα ἀριθμοὶ νεοσυλλέκτων ἀντιστοιχοῦσι κανονικῶς εἰς τὰ ἔτη τῆς σιτοδείας ἢ ἐπιδημίας ἢ φυσιολογικῆς ἀθλιότητος ἐνακηψάσης πρὸ 18 ἔτων ἤτοι καθ' ἓν χρόνον ἐκυφοροῦντο ὑπὸ τῶν μητέρων των.

Ἡ ἀσκήσις λοιπὸν δύναται νὰ ὠφελήσῃ καὶ τοὺς ἐξησθημένους· ἀλλ' ἀπαιτεῖται πολλὴ προσοχή, διότι ὑπάρχει κίνδυνος νὰ προκληθῇ πρόσθετος κόπωσις εἰς ἀνθρώπους ἤδη κεκμηκότας ἐκ διαφόρων αἰτίων. Διὰ τοῦτο ἡ χρῆσις τῆς ἀσκήσεως τούτων μόνον ὑπὸ εἰδικοῦ γυμναστοῦ δύναται νὰ κανονισθῇ.

Οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὑπάρχει περὶ τῆς ἀγαθῆς ἐπιδράσεως τῆς ἀσκήσεως εἰς τινὰς παιῶνας ὑπολειφθέντας πνευματικῶς.

Καὶ ἐν γένει ἡ φυσικὴ ἀγωγή εἶνε ὁ μέγας ἀναμορφωτὴς τῆς σωματικῆς, διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως. Ὁ ἀκανόνιστος δὲ βίος, ὃν σήμερον ἔθνη τινὰ διάγουσι μὴ γνωρίζοντα μήτε πῶς νὰ ἐργάζωνται μήτε πῶς ν' ἀναπαύωνται, ἢ διὰ τοῦ ἀλκοολισμοῦ δηλητηριάσις, τὸ συχνὸν τῶν ἐγκεφαλικῶν παρακρούσεων, ἡ φιλολογικὴ ἀπαισιοδοξία, ἡ καταπνίγουσα τὴν δύναμιν τῆς προσπάθειας, ἐπιβάλλουσι εἰς πάντας τοὺς σωφρονούντας νὰ συνενωθῶσι πρὸς καταπολέμησιν τῆς νοσηρᾶς ταύτης καταστάσεως. Πρέπει ν' ἀφυπνισθῇ ὁ κεκμηκὸς καὶ ὄνειροπολῶν, νὰ κινηθῇ εἰς ἐνέργειαν σκόπιμον, νὰ τονίσῃ τὸ νευρικὸν σύστημα διὰ τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων ἀναλόγως πρὸς τὴν ὀργανικὴν αὐτοῦ κόπωσιν καὶ

κατὰ μέθοδον ψυχοφυσιολογικὴν καὶ παιδαγωγικήν, παραλειπομένης πάσης ἀκροβατικῆς ἢ ἄλλης ἀνωφελούς ἐπιδείξεως.

Ἡ δὲ ἀνάγκη αὕτη εἶνε ἔτι μᾶλλον κατεπιγούσα διὰ τοὺς λαοὺς ἐκείνους, οὗς ἄλλοι ὑπερέβησαν ἐμπορικῶς ἢ βιομηχανικῶς ὡς διευθύνοντες κάλλιον τὸν ἑαυτῶν βίον καὶ γνωρίζοντες σκοπιμώτερον νὰ κατευθύνωσι τὴν δύναμιν τῆς προσπάθειας, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ σχολείου διδασκόμενοι πῶς πρέπει νὰ ἐργάζωνται καὶ πρὸ πάντων πῶς ν' ἀναπαύωνται· διότι ὁ γνωρίζων πῶς νὰ διασκεδάξῃ, γνωρίζει καὶ πῶς νὰ ἐργάζεται. Διὰ ταῦτα εἶνε ἀνάγκη νὰ περιορισθῶν τὰ ἀνθρωποκτόνα ἐκείνα ἀναπαυτήρια, ἅτινα καλοῦνται λέσχαι, καφενεῖα, ζυθοποιεῖα, ποποπωλεῖα, εὐρεῖα δὲ παλαιστραὶ νὰ ἰδρυθῶσιν, εἰς ἃς ὁ λαὸς ἐρχόμενος νὰ ἐπανορθῶνῃ τὰς δυνάμεις του. Σ.

ΕΚ ΤΟΥ ΑΓΡΟΚΗΠΙΟΥ ΜΟΥ

ΣΗΡΟΤΡΟΦΙΚΑ

Σπεῦσον βραδέως

Τὸ παρελθὸν ἔτος ὑπῆρξε διὰ πλείστας χώρας ἀρκετὰ ἐπικερδὲς ὑπὸ ἐποψίν σηροτροφικὴν. Τὸ καλῆτερον ὄλων ἦτο ὅτι σὺν τῇ καλῇ ἐπιτυχίᾳ τῆς ἐκτροφῆς διτηρήθη καὶ καλὴ τιμὴ τῶν κουκουλιῶν, ἧτις μάλιστα ηὔξηθη ἐπαισθητῶς τὸ φθινόπωρον.

Συνέβη φαινόμενον περιέργον, περιεργότατον, τὸ ἴσασιν ἐν τούτοις τόσον συχνὰ ἐπαναλαμβανεται, ὥστε ὄντως ἔπαυσε νὰ θεωρῆται ὡς περιέργον.

Δύο γεωργοὶ Α. καὶ Β. παρήγαγον σανὸν κριθῆς τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς ποσὸν καὶ ἴσης ποιότητος· ὁ Α. ἐπώλησε τὸν σανὸν του πρὸς 8 λεπτά ἀμείσως μετὰ τὴν συγκομιδὴν, ὁ Β. τὸν ἐκράτησεν ἐπὶ ἐξ μῆνας ἐν τῇ ἀποθήκῃ του καὶ τὸν ἔδωκε τὸ φθινόπωρον ἀντὶ 20 λεπτῶν. Ἀμφάκωντες ὑπ' ὄψιν φύραν τινὰ καὶ φθορὰν ἕνεκα τῶν νουτικῶν κτλ. φθάνομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Β. κατώρθωσε μόλα ταῦτα νὰ πωλῇ τὸ προϊόν του εἰς διπλασίαν τιμὴν σχετικῶς πρὸς τὸν Α.

Ἄλλ' ὅτι ἐγένετο μὲ τὸν σανόν, τὸ αὐτὸ συνέβη φέτος μὲ τὰ κουκούλια, δηλ. ὅσοι τὰ ἐπώλησαν γλωρὰ, εἰσέπραξαν μέτρια κέρδη. Ὅσοι ὅμως εἶχον τὴν πρόνοιαν καὶ τὰ μέσα νὰ τοὺς ξηράνουν μόνοι των καὶ νὰ τὰ πωλήσουν μετὰ τινὰς μῆνας ὑπὸ μορφήν ξηρῶν βουμβύκων (ἦτοι φουρισμένων κουκουλιῶν) εἶχον περίπου διπλασίαν εἰσπράξει.

Καὶ προκειμένου περὶ σανοῦ τὸ πρᾶγμα κατήντησε σύνθητες, διότι τόσον ὀγκώδες προϊόν δυσκόλως χωρεῖ εἰς τὰς μικρὰς ἀποθήκας τῶν γεωργῶν, ἔτι δυσκολώτερον ἀποθηκεύεται εἰς τὸ

ὑπαιθρον. Οὐχὶ διότι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκμάθωμεν τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς ὑπαιθρίων σανοσωρῶν (θημονιῶν), ὡς φρονοῦσιν οἱ θαυμάζοντες εἰς τὸ ἔπακρον τὰς γεωργικὰς μεθόδους τῆς Ρουμανίας καὶ ἐπιθυμοῦντες τὴν εἰσαγωγὴν τούτων ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ διότι, λυπηρὸν εἰπεῖν, ἡ ἐν ὑπαιθρῷ διατήρησις τοῦ σανοῦ προκατεῖ μίαν βαθμίδα πολιτισμοῦ ὑπὸ ἐποψίν δημοσίας ἀσφαλείας, σεβασμοῦ πρὸς τὴν περιουσίαν τοῦ γείτονος κτλ. εἰς τὴν ὁποῖαν δυστυχῶς δὲν ἐφθάσαμεν ἀκόμη!

Ἀφ' ἑτέρου ἡ ὑπὸ στέγην διατήρησις τοῦ ὀγκώδεστάτου τούτου προϊόντος δὲν εἶναι ἔργον τοῦ τυχόντος, διὰ τὴν ἔλλειψιν κεφαλαίων πρὸς κατασκευὴν ἐπαρκῶν ἀποθηκῶν, καὶ οὕτω βλέπομεν τακτικὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συγκομιδῆς τὰς ἀθρόα ἐκείνας πωλήσεις σανοῦ εἰς τιμὰς εὐτελεῖς. Ἡ δὲ ἐπιστήμη τῆς γεωπονίας οἰκιστοεῖται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸν γλυκανάλατον θρίαμβον τῶν παθολόγων ἰατρῶν, οἵτινες τασάκις μᾶς λέγουσι ἀνατομοῦντες καὶ μικροσκοποῦντες ὅτι ἡ μὲν αἰτία τοῦ δαιμονίου κακοῦ ἀπεκαλύφθη ὀρισμένως, ἀλλὰ τὸ ἀντίδοτον φάρμακον δὲν εὐρέθη εἰσέτι.

Ἄλλ' ἃς ἀφήσωμεν τὸν σανόν καὶ τὴν κατὰ τὸ παρὸν ἔτος μυθώδη ὑπερτίμησίν του, ἧτις ἐπιβαρύνει ἤδη οὐκ ὀλίγους πολίτας καὶ ἔκαμε τὸν στρατόν μας εἰς ἐξοδεύση πρὸς διατροφήν τῶν ἵππων του καὶ τι καθ' ὑπέρβασιν τῶν προϋπολογισθέντων, παριστανόμενον ὑπὸ μικροῦ ἀριθμοῦ ἀκολουθουμένου ὑπὸ μεγάλου ἀριθμοῦ μηδενικῶν, καὶ ἃς ἴδωμεν κατὰ πόσον δικαιολογοῦνται οἱ σηροτρόφοι νὰ πωλῶσιν ἄρον, ἄρον, τὰ κουκούλια των χωρὶς νὰ περιμείνωσιν ὅπως προηγουμένως σχηματισθῇ ἐν τῇ ἀγορᾷ λογικὴ τις τιμὴ μεταξὺ προσφοράς καὶ ζήτησεως.

Ὁ σηροτρόφος συνήθως δὲν δύναται νὰ δυσχωρισθῇ ὅτι δὲν εὐρίσκει μέρος πρὸς ἀποθήκωσιν τοῦ πολυτίμου προϊόντος του.

Ἐπίσης, παρ' ἡμῖν τοῦλάχιστον, ἡ σηροτροφία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν εἶναι τὸ κύριον εἰσόδημα τοῦ γεωργοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον πάρεργον τῆς γυναικὸς του ἢ τῶν θυγατέρων του, οὗ τὸ κέρδος δὲν εἰσφέρει εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ πατρὸς, ἀλλ' εἰς τὸ «κομπόδεμα», ὅπως χρησιμεύη ὡς βᾶσις τῆς προικὸς κτλ. Τούτου ἕνεκεν ἡ ἀθρόα πώλησις τῶν νωπῶν κουκουλιῶν πολλακίς δὲν ὑπαγορευεται ὑπὸ τῆς ἀναποδράστου οικονομικῆς ἀνάγκης, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ λειψῇ «ἡ σκοτούρα» καὶ νὰ παύσῃ πᾶς περισπασμός.

Οἱ δὲ οὕτω πράττοντες οὐχὶ μόνον ἑαυτοὺς ζημιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς δημοτέχνους των, οἵτινες λόγῳ πραγματικῶν οικονομικῶν ἀναγκῶν εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ πωλήσωσι τὸ προϊόν των νωπῶν. Διότι φυσικῶς τῷ λόγῳ ἡ ἐπιτόπιος καὶ πρόσκαιρος ἀθρόα προσφορὰ ἐπιφέρει χαλαρώσιν τῶν τιμῶν οὐδόλως δὲ δικαιολογημένην ἐκ τῶν τιμῶν τῆς

διεθνούς αγοράς και όσον αυξάνει ή προσφορά τόσοσν κατέρχεται ή τιμή.

Άλλά τό κουκούλι δέν αποξηραίνεται τόσοσν εύχερώσ όσον ό σανός. Μικρά ποσά βεβαίως ξηραίνονται καιρού βοηθούντος είς τόν ήλιον και είς τόν φούρνον άκόμη, άλλ' ό ήλιος ένίοτε είναι άνεπαρκής και ό φούρνος ύπερβολικός. Άλλ' ίδού και μία μέθοδος άποξηράνεως των κουκούλιων, ούς συνιστά ό Ιταλός σηρολόγος E. Andisio.

Είς έν δωμάτιον μικρόν τίθενται βάρια με τρία πατώματα έχοντα άπόστασιν 25 έκταστούν άπ' άλλήλων, και επί τούτων τά χλωρά κουκούλια. Έντός του δωματίου ύπάρχει μία θερμάστρα, ήτις πρέπει να μη καπνίζει. Τά παράθυρα του δωματίου πρέπει να είναι κλειστά, πρέπει όμως είς τό κάτω μέρος της θύρας να ύπάρχη μία σχισμή ή όπή, δια της όποιας να είσχωρή ό έξωτερικός άήρ είς τό δωμάτιον έκ των κάτω. Είς τό άνω μέρος του δωματίου πρέπει να ύπάρχη άνεμιστήριο, ήτοι άπαγωγός σωλήν του σχηματιζόμενου άτμού ύδατος, με άλλας λέξεις είδος «καμινάδας», δια της όποιας να έξέρχεται εκάστοτε ό σχηματιζόμενος θερμός και ύγρός άήρ. Η θερμάστρα κανονίζεται άνευ μεγάλων δυσκολιών ούτω πως, ώστε να επικρατή έν τω δωματίω θερμοκρασία 50—55 βαθμών (έκατονταβάθμου θερμομέτρου). Έν περιπτώσει ύπερθάσεως της θερμοκρασίας τό κλείθρον της θερμάστρας και έν ανάγκη τό άνοιγμα ενός παραθύρου χάριν άφθονωτέρου άερισμού άρκοϋσι προς επαναφοράν της θερμοκρασίας, ήτις, ως άνω είπομεν, δέν να κυμαίνεται μεταξύ 50—55. Η επιτυχία κρίνεται έκ του έξής άπλουστάτου πειράματος: Ζυγίζομεν 100 κουκούλια χλωρά και σημειούμεν τό βάρος των· είτα λαμβάνομεν 100 κουκούλια ξηρανθέντα και τά ζυγίζομεν, όταν δέ τό βάρος τούτων έχη ελαττωθί είς τό έν τρίτον του άρχικού βάρους, ή άποξηράνσις θεωρείται τελεία. Τούτο γίνεται έντός 7—8 ώρων, ώστε έντός 24 ώρων ήμπορούμεν να ξηράνωμεν τρεις μερίδας έντός του αύτου ξηραντηρίου, και όταν τά κουκούλια έχουν ήδη ύποστή άπαρχήν άποξηράνεως είς τόν ήλιον, δύνανται να ξηρανθώσι τελείως έντός 5—6 ώρων μόνον έν τω ξηραντηρίω και να γίνωνται ήμερησίως 4 «μερίδες».

Άλλά πλην του στοιχειώδους τούτου ξηραντηρίου ύπάρχουσιν έν χρήσει, έν Ιταλία ιδίως, ξηραντήρια κουκούλιων είδικά, και συνιστώνται ιδίως τά του Delbecchi, τά όποια κατασκευάζονται είς τρία μεγέθη, ήτοι α') μικρά δια τόν σηροτρόφον, όστις ξηραίνει μόνον τήν ιδικήν του παραγωγήν 200—2000 όκάδων· β') μεσαία, δια τήν περίπτωσιν καθ' ήν μερικοί σηροτρόφοι σχηματίζουνσιν όμιλον και άποξηραίνουσι τά κουκούλια των είς έν κοινόν συνεταιρικών ξηραντήριον δια ποσότητα 5000—30000 όκάδων· γ') με-

γάλα, δια τούς εμπόρους και συλλέκτας, ούτινες ξηραίνουσιν ήτησίως ποσά πολύ άνώτερα (μέχρι 200,000 όκάδων).

Και έν «συνεχές» ξηραντήριον συστήματος G. Bianchi έδωκε κάλλιστα άποτελέσματα και γίνεται περί τούτου πολύς λόγος είς τά Ιταλικά περιοδικά.

Οί επιθυμούντες να προμηθευθώσι τοιαύτα μηχανήματα δύνανται να ζητήσωσι λεπτομερείς πληροφορίες περί αύτων παρά του πλησιεστέρου γεωργικού Σταθμού.

Τώρα δέν μας μένει παρά να διοχετεύσωμεν έκ των στηλών του Ιταλικού τύπου μίαν προφητείαν τά μάλα ένδιαφέρουσιν: «Έάν (άχ, τό φοβερόν τούτο εάν, είναι άμφίκοπος μάχαιρα, δια της όποιας τόσαι προφητεία αυτοκτονούσι)... λέγει προφητικώς τό ήμερολόγιον Amico del Contadino, οι Άγγλοι ξεμπερδέφουσιν ταχέως με τό Τράνσβαλ, εάν αι ένεκα του πολέμου τούτου λίαν ελαττωθώσι εκ Άγγλίας παραγγελία μετάξης επανέλθωσιν εις τήν προτέραν ζωρότητα, τότε δη τότε αι τιμαί του κουκουλιού δια τό νέον έτος προβλέπονται πολύ καλήτεραί, τουλάχιστον 0,50—1 φράγκον τό χιλιόγραμμον επί πλέον των περυσινών».

Τί άλλο θέλετε;

Όσοι δε προμηθευθώσι ξηραντήρια άνθρωπινά και δέν πωλήσωσιν άμέσως τό πράγμα των, θα ιδώσιν ανατέλλοντα τόν χρυσόν αίωνα.

Πολύ καλά, αλλά πρέπει προηγουμένως τά δημοτικά σχολεία να μάς μορφώσωσι νέαν γενεάν, ήθικην και άκακον, ικανήν να σχηματίζη ειλικρινείς συνεταιρισμούς σηροτροφικούς, διότι με τήν επικρατούσαν άλληλοφαγομαχίαν και αντίζηλίαν τά ώραία διδάγματα της Ιταλίας δέν θα μάς ώφελήσωσι πολύ. Τού τό ζήτημα!

P. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γ Ν Ω Μ Α Ι ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ

Η παιδεία δέν ώφελεί τούς μη έχοντας παιδικήν άγωγήν· είς τούς τοιούτους ή παιδεία άλλον καρπόν δέν φέρει παρά τήν αύξησιν της άνοσίας των, ως τό παρετήρησε και ό Σολομών «ού γάρ σοφίαν έχει σοφίας ένδεχς φρενών, μάλλον γάρ άγεται άφροσύνη». Η λογίότης χωρίς τήν γυμνασίαν του λογικού, είναι ψευδοπαιδεία· ή δέ γυμνασία του λογικού θεμελιούται είς δύο μόνον πράγματα—άλήθειαν και δικαιοσύνην· ως τά ήνωσαν όμοϋ οι παλαιοί σοφοί ως άναγκαία είς τήν τελείωσιν του λογικού, παρόμοια και ή θρησκεία μας τά παραγγέλλει συχνά, ως μόνα ικανά να μάς σώσωσι.

Άδαμάντιος Κοραής

Εύτυχής ό εύρίσκων φίλον, και συνετός ό δυνάμενος να διατηρήσθ αυτόν.

Άγιος Άμβρόσιος

Ι Λ Ι Α Δ Ο Σ Η

Στίχοι 224—268.

Κι' άσπίδα ό Αίας πλάκωσε σαν πύργον κουβαλώντας
ώρια, χαλκένια, έφτάβοϊδη, που του έδεσε με τέχνη
ό Φτιάστης, ό πιό ξακουστός πετσάς, της 'Ιλης θρέμμα·
που του φτιάσε έφτατόμαρη από καλοθρεμμένους
ταύρους άσπίδα, με όγδοη λάμα χαλκού από πάνου·
με αύτή σ' τά στήθια του μπροστά, τόν Έχτορα ζυγώνει
σιμά σιμά, και στέκεται κι' αρχίζει τις φοβέρες·

« Έχτορα, τώρα πιό άλαθα θα όης με μόνο μόνος
» σαν τί κοντάρια έχουν εδώ κι' οι Δαναοί σ' τόν κάμπο
» και δίχως λοχospάστορα, λιοντόκαρδο Άχιλλέα.
» Μά αυτός σ' τά ταξιδιάρικα φουγουρωτά καράβια
» κάθεται άργός, τί χόλιασε του βασιλιά Άγαμέμνου·
» μά να σου βγοϋμ' εδώ μαστε, σαν τέτοιους που γυρεύεις,
» πολλοί, όσους θές. Μόν' αρχίζει τή μάχη και τούς χτύπους».

Τότες του λείει κι' ό Έχτορας του γέρου ό γιός Πριάμου·
« Αία, θεόςπαρ' αρχηγέ, του Τελαμώνα θρέμμα,
» μη με τρομάζεις, και παιδί δέν είμαι εγώ ή γυναίκα·
» άθώα, π' άρματα ποτές δέν έπιασε σ' τό χέρι.
» Έγώ καλά τόν πόλεμο, καλά τούς φόνους ξέρω·
» ξέρω δεξά, ξέρω ζερβά να στρίβω τ' άργασμένο
» τομάρι που γερόπετσο τό κουβαλάω σ' τις μάχες.
» Μέσ' σ' των γοργών ξέρω άμαξών να χύνουμαι τ' άνάστα,
» ξέρω πιζός και τό χορό τ' άγριου να πιάνω τ' Άρη.
» Να σε φυλάξω όμως κρυφά και να σε φάω δε θέλω,
» τέτιος κι' άς είσαι· όρθάνοιχτα θα ρήξω, ά σε πετύχω».

Είπε, και σιώντας έρρηξε τό γλήγορο κοντάρι,
και τήν πελώρια του βαρεί έφτάβοϊδή του άσπίδα,
άκρη άκρη άπάς σ' τήν όγδοη χαλκοφτιασμένη δίπλα.
Έξη περνάει ό άλυωτος χαλκός και κόφτει δίπλες
και στέκει σ' τό στερνό πετσά. Τότ' ό θεοσπαρμένος
Αίας κατόπι τίνανε τό στοματώ κοντάρι,
και χτύπησε του Έχτορα τήν ίσια ολοϋθ' άσπίδα.
Και τό γιερό όπλο του περνά τή φωτοβόλα άσπίδα
και σ' τά τσαπράζα χώνεται τά μαστροδουλεμένα,
κι' ίσα τό ρούχο εκεί κοντά του σκίζει σ' τό λαγγόνι·
μά γυρε αυτός και σώθηκε άπ' τόν πικρόνε χάρο.
Τότ' έσυραν οι δυό μαζί τά δεύτερα κοντάρια
και ρίχτηκαν· λές ήτανε λιοντάρια σακοφάγα
για άγρια γουρούνια, π' άχαμνή δέν είναι ή δύναμή τους.
Κι' ό Έχτορας τ' άκόντισε σ' τή μέση τήν άσπίδα,
μά δέν τήν έσκισε ό χαλκός, μόν' στράβωσε του ή μύτη.
Κι' ό Αίας τήν άσπίδα του πηδάει· και του καρφώνει,
κι' αύτή ίσα πέρα διάβηκε, ή μύτη—κι' ενώ όρμούσε,
πίσω ξανά τόν άμπωξε—και κόφτοντας του πήγε
ως σ' τό λαιμό, κι' άνάβρυξε μαυρόβολο τό αίμα.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

Τ' ΑΝΤΡΟΚΟΡΙΤΣΟ

ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

'Ανοικονόμητο κορίτσι ή Κατινιώ. Ήσυχία δέν εύρισκε τό Σκολειό άμα έμπαινε, στερνή στερνή πάντα, ήσυχία δέν είχε τό χωριό σαν έσκόλαζε. Οντας όρφανή κι από κύρη κι από μάνα, είχε τήν έννοια της κάποια θειά· άς τήν πούμε θειά, άφου κι κείνη έτσι τήν έλεγε. Ήτανε δεύτερη ή τρίτη της άξαδέρφη.

Ψυχή δέν τολμούσε νά τής έναντιωθή. "Αν τήν έπιανε ή ή θειά, ή καμμιά γειτόνισσα άπάνω σέ σκανταλιά, και ζητούσε νά τήν παιδέψη, ένα τσιριχτό, και τις άπολώλαινε. Δέν έπιανε τό τσιριχτό; ξεχύμιζε καταπάνω τους μέ τά νύχια σά γάτα. Λογαριασμό μαζί της δέν εύρισκες.

Και δέν ήτανε νά πής και μικρή. Ίσως ή μεγαλύτερη του Σκολειού. Ζαλισμένο κεφάλι όμως, πάντα στήν κάτω κάτω τάξη έμνησκε. Ως τόσο στήν άταξία πρώτη πάντα. Άταξία, όχι μονάχα στό φέσιμο μά και στό κορμί της άπάνω. Τά μαύρα και τά γυαλιστερά της τά μαλλιά, πάντα μισόπλεγα, πάντα μέ χωρίστρα που κατέβαινε σαν ποτάμι, μία από δω μία από κει, και χυνότανε στό λιοκαμένο της μέτωπο.

"Αν τύχαινε σέ χέρια πιο νοικοκυρεμένα από τής θειάς, ίσως θά φαινότανε πιο συγυρισμένη, μά και πιο όμορφη, γιατί δέν τής έλειπε φυσική όμορφιά, κι άς ήταν τά χείλη της χοντρούλα, κ' ή ματιά της άγόρικη.

Σάν έλειπε κι από σπίτι κι από σκολειό, δύσκολο δέν είτανε νά τή βρής. "Η στ' άντικρινό βουναράκι, και παράβγαινε στήν πέτρα μέ τους κολλήγηδες της, ή στό περιγιάλι, και πότε περπατούσε γυμνοπόδαρη και γυμναστράγαλη άπάνω στα παιχνιδιάρικα κύματα, πότε τόρριχτε και στό κούμπι σαν τύχαινε μοναξιά.

Μά και σέ δέντρα σιασφάλωνε κάποτες, και τέλος πήγε και στόν πετροπόλεμο μία φορά που πιάστηκαν οι δυό ένόριες.

Σάν έγύρισε τά δεκαπέντε, κι άρχίνησε νά φουντώνη τό λυγρό της κορμί, είπαν τής θειάς της οι γειτόνισσες πως καιρός της πιά νά τή συμμαζέψη, μήν τύχη και πάθη τίποτες τό κορίτσι, και βγάλη όνομα και τό χωριό, που όύξα νάχη ό Θεός, δέν έγινε τίποτες άπρεπο ως τήν ώρα.

Δέν τής κακοήρθε τής Κατινιώς αυτό. Νά γλυτώση από σκολειό, νά κάνη και τά δικά της.

Τήν έβαζε ή θειά στη δουλειά, που δέν τά είχανε και πολλά για νά καθουνται, αυτή όμως έλεγε, — όχι· κάτσε σύ στάδράχτι, στη ρόκα, στόν άργαλειό, ό τι περιδρομος είναι· κ' έγώ

πηγαίνω στα ξύλα, άν ήτανε για ξύλα, στο νερό, άν ήτανε για νερό. Τι νά κάμη ή θειά; τήν άφινε. Τις έκαινε λοιπόν ή Κατινιώ όλες αυτές τις δουλειές, γοργοπετώντας πάντα και τραγουδώντας, μόνο και μόνο για νά βρισκxται όξω. "Αν έσπανε κ' ή λαγήνα καμμιά φορά, άς τολμούσε ή θειά νά τής μιλήση, που μία φορά ή μικρή τήν έδειρε κιόλας. Τις πιώτερες φορές ως τόσο έσωνε ή γλωσσίστα της, που τήν έτρεμε ή καημένη ή θειά.

Είτανε Φώτα. Μέ χέρια μαργωμένα, μέ κόκκινες μύτες από τό κρύο, κατέβαινε ό κόσμος στό ποτάμι, παπάδες και ψαλτάδες όμπρός, για νά γιάσουν τά νερά, και νά ρίξουν και τό Σταυρό. Τόν έρριξαν τό σταυρό σαν ήρθε ή ώρα του. Ήτανε νά βουτήξη ξένος ναύτης αυτή τή χρονιά και νά τονε βγάλη. Στέκουνταν από τόν άντικρινό τόν όχτο και πρόσμενε. "Αμα είδε τό Σταυρό κ' έπερφε, πήδηξε ό ναύτης μέ τό ποτάμι. Πριν νά ζυγώσει όμως, άλλο κορμί ξεχυμίζει από τήν άποδωθε μεριά κατά τό μέρος πουπσε ό Σταυρός. Και πριν νά προφτάξη ό ξένος, έβγαινε ή Κατινιώ μέ βρεμμένα φουστάνια, μέ νερά σταζούμενα από τις πλεξούδες της, και στό χέρι της ό Σταυρός. Φωνάζανε, τσιρίζανε, τί νά κάμουν! Μόνο που τήν άρπαξ' άπ' τό χέρι ό Έπίτροπος τής Έκκλησίας και τής κάθισε μια ραβδιά. Τηνε βάλανε κ' έτρεξε ίσια σπίτι της νάλλάξη, πριχου νά σκυλοποντιάση.

Πήγε σπίτι, άλλαξε, τής έψησε ή θειά της άλισφακιά, ήρθαν οι γειτόνισσες κατόπι νά τηνε δούνε και νά σταυροκοπηθούν που κατόντησε ως εκεί τάντροκοριτσο, και πιά πως μόνο που δέν έβγαλε κι ούρα τέτοιος δαίμονας. Αυτό όμως, άλλαγμένη τώρα και ζεσταμένη, μήτε γύρισε νά τις άκούση, μόνο μία και δυό και ξαναβγαινει, και πέρνει τό δρόμο του λιμανιού.

Πήρε τό δρόμο του λιμανιού, κι ως τόσο δέν κατέθηκε στό λιμάνι. Είπε κάποιος πως τραβήξε κατά τήν άκρογιαλιά, λίγο παρέξω. Άλήθεια, ψέματα, δέν ξαναφάνηκε ή Κατινιώ στής θειάς της κείνη τή μέρα. Μήτε τήν άλλη μέρα δέν ξαναφάνηκε, μήτε τήν άλλη. Βάλανε και μηνύσανε στάλλα χωριά, έγραψαν του Δεσπότη νά μάθη, μήτε φάνηκε μήτ' άκούστηκε τάντροκοριτσο. Κ' είχε πιά νά κάνη ή άπαρηγόρητη ή θειά μέ τις γειτόνισσες, που τήν κατατρέλλαναν εκείνη τή μέρα μαλλώνοντας την.

— Κατέθηκα ως τή Λέρο, μούλεγε τις προάλλες ό Καπετάνιος ό Καραγιώργος, νά ψουνίσω σφουγγάρια. Και τί θαρρείς; "Οτι έβγαίνα από τήν έκκλησιά, Φώτα μέρα, νά τραβήξω κατά

τή σκάλα για νά δέσω άλλο ένα παλαμάρι που παραφουούσε νοτιά, και περνούσα από παράμερη γειτονιά, — ποιόνα νά δώ σ' ένα κατώφλι; Τάντροκοριτσοό μας ή Κατινιώ, και βύζανε ένα μωρό, θρεφτάρι μονάχο! Κοιτώντας το μέ μάτια όλόγλυκα, και μέ χαμόγελο που δέν τό γνώριζαν τά χείλη της τότες που σκυλλογοούσε μέσ στο χωριό μας, του φώναζε σαν τρελλή:

— Φωτάκη μου, Φωτάκη μου! Και που νά ταξειδεύη ό κύρης σου τώρα, και σέ ποιά νερά νά βουτάη για νά βγάλη τό Σταυρό, που μία και μονάχη φορά δέν τόν πρόφταξε! . . .

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΡΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΠΟΙΚΙΛΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΠΩΣ ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ ΕΝ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ

Έδημοσιεύθησαν εις παρισινόν περιοδικόν περιεργοί σημειώσεις περί των έργασιών, αΐτινες προηγούνται τής στιγμής, καθ' ήν αναπεταννυμένης τής αύλαίας πρόκειται οι θεαταί νά κρίνωσι νέον μελοδράμα, όπερ θά ψαλη από τής σκηνης. Και τας εργασίας ταύτας τας όπισθεν των παρασκευών συνοψίζομεν ένταυθα ως περιέργους ιδίως δι' ήμας έν Έλλάδι, όπου τό σκηνικόν μέρος τής διδασκαλίας ενός δράματος ή τής παραστάσεως ενός μελοδράματος εύρίσκεται έτι έν νηπιώδει καταστάσει και θεωρείται εκ των εύκολωτάτων.

Πρόκειται εις τας σημειώσεις ταύτας νά γίνη γνωστόν πως αναβιβάζεται επί σκηνης έν μελοδράμα, και ή σκηνη αυτη είναι ή πρώτη όμολογουμένως των σκηνών του κόσμου, ή του Μεγάλου Μελοδράματος των Παρισίων, ή όπως άρέσκονται νά καλώσιν αυτό οι Παρισιοί: τής Έθνικής Ακαδημίας τής Μουσικής.

*

Η σύνθεσις του μελοδράματος έτελείωσε και ό συνθέσας αυτό μουσικοδιδάσκαλος εξετέλεσεν αυτό κατ' οίκον επί του κλειδοκυμβάλου παρόντος του διευθυντού του θεάτρου και του μουσικού αυτού εκδότη. Τό μελοδράμα ήρесе και ώρίσθησαν και τά πρόσωπα, άτινα θά εκτελέσωσιν αυτό. Ένώπιον αυτών εκτελείται επί σκηνης τό δεύτερον ή μουσική και μετά ταύτα διανεμομένων των μερών άρχεται ή σπουδή και ή διδασκαλία.

Παρέρχεται καιρός, διότι έκαστος μελετᾷ τό έργον κατ' ιδίαν. Οι πρωτεύοντες άιδοί κατ' οίκον βοηθούμενοι πολλάκις υπό του συνθέτου· οι δευτερεύοντες τή άρωγή των ειδικών διδασκάλων· οι χοροί υπό τήν οδηγίαν του διευθυντού αυτών και έν τῷ προστώφ του θεάτρου έκμαν-

θάνοντες υπό τήν κρούσιν του κλειδοκυμβάλου τά διάφορα μέρη. Εκ των χορών χωριστά διδάσκονται οι βαθύφωνοι, οι βαρύτονοι και οι όξύφωνοι, κι μεσόφωνοι και κι ύψίφωνοι. Όταν καλώς εκγυμνασθώσιν, επί τό αυτό συναζόμενοι πάντες οι του χορού από σκηνης δευτερευούσης, ήτις κείται κάτωθι τής πραγματικής, άκούονται εις τό σύνολον, διδασκόμενοι συγχρόνως και τας διαφόρους κινήσεις.

Οι τής όρχήστρας εκμανθάνουσι και αυτοί κατ' ιδίαν τό έργον. Κατά πρώτον τμηματικώς, οι τής τετραφωνίας, δηλαδή των έγχορών όργάνων, οι τής άρμονίας, δηλαδή των ξυλίνων και χαλκίνων όργάνων. Έπειτα όλοι όμου έν αυτη τή αίθούση του θεάτρου, καθ' άς ήμέρας τουτο άργεί. Τά γυμνάσια τής όρχήστρας διαρκούσιν όλιγώτερον των του χορού, διότι «οι διδάσκαλοι», ως τους άποκαλοΰσιν, έξοχοι οι πλείστοι μουσικοί, δέν έχουν ανάγκην πολλών γυμνασίων, εύθυσ ό από τής πρώτης άναγνώσεως αντιλαμβάνονται του έργου.

Τέλος έρχεται ή ήμέρα τής πρώτης έν συνόλω δοκιμής. Αυτη γίνεται κατά τόν Ιταλικόν τρόπον των πάντων καθημένων· οι χοροί όπισθεν, οι άιδοί εμπροσθεν. Έκαστος άδει χωρίς νά φροντίξη ουτε περί τής δράσεως ουτε περί τής μιμητικής. Η δοκιμη αυτη πρόκειται νά θέση εις συνάφειαν τό άσμα μετά τής όρχήστρας, έπαναλαμβάνεται δε μέχρις ου έλθη πλήρης άρμονία. Έάν τις των θεατών των παρισταμένων κατά τήν έσπερινήν παράστασιν τήν μετά τοσούτης μεγαλοπρεπειάς διεξαγομένην ήθελεν ιδει εκ τινος γωνίας τά τελούμενα, θά έγέλα προ των παραδόξων τούτων συναθροίσεων, εις τας όποιας οι πάντες μετά των πενιχροτέρων ένδυμάτων ψάλλουσι φέροντες και τόν πύλον επί τής κεφαλής.

Αι δοκιμαί αυται έξακολουθούσι μέχρις ου ώριμάση τό έργον και πολλάκις διαρκούσι τέσσαρας μήνας. Τό έργον τής σκηνοθεσίας (mise en scene), τό όποιον ό διευθυντής του Μελοδράματος μελετᾷ κατά πρώτον έν τῷ ιδιαιτέρῳ αυτου γραφείῳ μετά του σκηνοθέτου και επί σκηνης μικροσκοπικώς, έφ' ής οι διάφοροι εκτελεσται αντιπροσωπεύονται δια τεμαχίων εκ χαρτονίου μετακινουμένων και μεταλλασσομένων, έφάρμοζεται βαθμηδόν και κατ' όλιγον κατά τας δοκιμαί, όπου ύφίσταται πάλιν πληθύν μεταβολών. Η δεινα κινήσις πρέπει νά συμπέση μετά τής μουσικής εκείνης φράσεως. Τό δεινα σχήμα πρέπει ν' ανταποδοθή υπό τής κινήσεως ταύτης των βιολίων· ή των χορών ή εκτελέσις πρέπει νά συνοδεύηται υπό τούτου ή εκείνου του μέλους τής όρχήστρας.

Η μαθηματική αυτη άκρίβεια δέν είναι δυνατόν νά κατορθωθή ή μετά πάροδον χρόνου και

μετά πολλές δυσκολίας και μετ' ἀγῶνα πολλὰ-κιν δυσκολον. Διότι οἱ ἀοιδοί, ὅπως γενικῶς εἶναι γνωστόν, εἶναι οἱ πεισματωδέστεροι τῶν ἀνθρώπων. Διάσημός τις βαρύτονος μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν παθητικωτάτης θυφιδίας καὶ ἀφ' οὗ ἐτελείωσε τὸ μέρος του, δὲν ἤθελε κατ' οὐδένα λόγον νὰ πεισθῇ ὅπως παραμείνῃ ἐν τῇ σκηνῇ καὶ τελειώσῃ τὸ μέρος της ἢ μετ' αὐτοῦ συμπάλλουσα ἀοιδός, διότι, ὡς ἔλεγεν, ἡ ἀξία του ἦτο τόσο μεγάλη, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ παραμείνῃ ἐν τῇ σκηνῇ διὰ ν' ἀκούῃ τοὺς ἄλλους ψάλλοντας. Ἄλλος οὐζύφωτος, τὸν ὁποῖον προσεπάθει ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου νὰ κάμῃ νὰ ἐννοήσῃ τὸ ψαλλόμενον ᾄσμα, ἐξετέλει τοῦτο μετὰ ψυχρότητος. Ἐπὶ τέλους ὁ διευθυντὴς θυμωθεὶς τὸν ἐρωτᾷ:

— Μὰ τί διάβολο συλλογίζεσαι αὐτὴν τὴν στιγμήν;

— Πότε νὰ τελειώσω διὰ νὰ ὑπάγω νὰ φάγω, ἀπήντησεν ἀπλούςτατα.

Καὶ μετὰ ταῦτα πάντα ἔρχεται ἡ δοκιμὴ μετὰ τῶν χορευτριῶν, ὅσας τὸ μελοδράμα ἔχει καὶ μπαλέτο ἢ ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον χοροδράμα. Καὶ ἐπεὶ μία εἰδικὴ δοκιμὴ διὰ τὰς ἐνδουμασίας. Ἐκείνην τὴν ἡμέραν πάντες καὶ πᾶσαι ἀπὸ τῶν πρώτων μέχρι τῶν τελευταίων διέρχονται πρὸ τοῦ διευθυντοῦ καὶ τοῦ συγγραφέως διὰ νὰ κλονισθῶσι τὰ τῶν φορεμάτων των.

* Ἄλλη δοκιμὴ εἶναι ἡ τῶν σκηνογραφιῶν καὶ τοῦ κανονισμοῦ τοῦ φωτός, αἱ ὁποῖαι γίνονται κενῆς ἐντελῶς οὔσης τῆς σκηνῆς καὶ τῶν ἀρμοδίων προσώπων ἐπιβλεπόντων ἀπὸ τῆς πλατείας καὶ ἀπὸ τῶν διαφόρων σημείων τοῦ θεάτρου.

Ἄλλὰ πῶς κατορθώνονται τὰ τῶν σκηνογραφιῶν καὶ τῶν ἐνδουμασιῶν; Ἄλλα ζητήματα ταῦτα, περὶ ὧν παρέχονται ἐπίσης περίεργοι σημειώσεις.

Ἡ ἀκριβεία καὶ ἡ ὠραιότης τῶν σκηνογραφιῶν συντελεῖ πολὺ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ἐνός μελοδράματος. Σήμερον δ' οἱ ζωγράφοι τῶν σκηνογραφιῶν ἔχουσι μεγάλην ἀξίαν καὶ ἐκτιμῶνται ὅσον καὶ οἱ ζωγράφοι τῶν ἄλλων πολυτίμων πινάκων.

Μόλις ἐν ἔργον γίνῃ δεκτὸν εἰς τὸ θέατρον τοῦ Μελοδράματος, διανέμονται αἱ διάφοροι σκηνογραφίαι εἰς τοὺς ζωγράφους τοὺς συνήθεις τοῦ θεάτρου, ὧν ἕκαστος θεωρεῖται εἰδικὸς εἰς ἓν εἶδος σκηνογραφίας. Ἐκεῖνος μὲν ἐξέχει εἰς σκηνογραφίας ἀρχιτεκτονικάς, οὗτος δὲ ἐπιτυγχάνει πρὸ πάντων εἰς τὰ τόπια. Εἰς τὸ θέατρον τοῦ κωμικοῦ μελοδράματος νεαρὸς ζωγράφος, ὀνομαζόμενος Ζουσσώμ, ἐπραγματοποίησε θαύματα ἀληθῶς διὰ σκηνογραφημάτων ἐπὶ μουσελίνης, τὰ ὁποῖα ἔχουσι ἐξαισίαν διαφάνειαν καὶ τέχνην λεπτοτάτην.

Ἄλλ' ὡς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ θέμα. Μόλις ὁ ζωγράφος ἀναλάβῃ τὴν ἀνατεθεισάν αὐτῷ ἔργα-

σίαν, μελετᾷ τὸ κείμενον καὶ ἀναλόγως τῆς ὑποθέσεως ἐν ἣ ὑπόκειται ἡ δράσις μεταβαίνει εἰς τὰς Βιβλιοθήκας πρὸς μελέτην τῶν λεπτομερειῶν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῆς ἐποχῆς, ἕνεκα τοῦ ὁποῖου πολλάκις ἀπέρχεται καὶ μακρὰν τῶν Παρισίων. Τότε σχεδιάζει δι' ὕδατογραφίας μικρὸν σχεδιογράφημα, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποῖου τεχνῖται, ὑπ' αὐτοῦ ὀδηγούμενοι, ζωγραφίζουσι τὴν σκηνογραφίαν.

Ἡ τιμὴ τῶν σκηνογραφιῶν εἶναι κανονισμένη ὡς ἐξῆς: 6 φράγκα τὸ τετραγωνικὸν μέτρον διὰ τὸ βάθος οὐρανοῦ ἢ καὶ θαλάσσης, 8 φράγκα διὰ τὰς τοπογραφίας, ἐν αἷς ὑπάρχουν οἰκοδομήματα, 10 φράγκα διὰ τὰς ἀρχιτεκτονικάς σκηνογραφίας, δηλαδή προσόψεις μεγάρων ἢ καὶ ἐσωτερικὸν αὐτῶν, 12 φράγκα διὰ τὰς πλουσίας σκηνογραφίας, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τὴν σκηνογραφίαν τοῦ χοροῦ εἰς τὸν «Ρωμαῖον καὶ τὴν Τουλιέτταν», ἢ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ εἰς τὸν «Σαμφὼν καὶ τὴν Δαλιδάν».

Διὰ τῶν τιμῶν τούτων πληρῶνεται μόνον ἡ ζωγραφικὴ. Ἡ διευθύνσις τοῦ Μελοδράματος παρέχει αὐτὴ τὸ ὕψωμα, τὸ ὁποῖον βράπτουν εἰδικαὶ ἐργατίδες καὶ διὰ τῶν μηχανικῶν τοῦ θεάτρου φροντίζει νὰ κατασκευασθῶσιν οἱ σκελετοὶ τῶν διαφόρων οἰκοδομημάτων.

ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους ἡ ἀξία μιᾶς σκηνογραφίας ποικίλλει μεταξὺ 5 καὶ 10 χιλιάδων φράγκων. Ἡ τελευταία μάλιστα σκηνογραφία τοῦ μελοδράματος «Σαλαμβῶ» ἐστοίχισε 15000 φράγκα ἕνεκα τῆς μεγάλης αὐτῆς κλίμακος, δι' ἧς ἀνέρχονται καὶ κατέρχονται οἱ ἠθοποιοί.

Ἡ ξυλινὴ ἐργασία τῶν σκηνογραφιῶν ἀπασχολεῖ 100 τακτικούς μηχανικούς, εἰς οὓς προστίθενται 80 βοηθοί, οὗτοι δὲ ἐργάζονται εἰς ἐργοστάσιον μακρὰν τοῦ κτιρίου τοῦ Μελοδράματος. Ἐν τῷ ἐργοστασίῳ τούτῳ κατασκευάσθη ὁ δούρειος ἵππος τοῦ τελευταίου παρασταθέντος μελοδράματος τοῦ Βερλιόζ «Ἡ ἄλωσις τῆς Τροίας», ξυλινὸς κολοσσός 5 μέτρων ὕψους καὶ 5 μέτρων πλάτους, δυνάμενος νὰ περιλάβῃ 20 πρόσωπα.

Εἰς τὸ ἐργοστάσιον τοῦτο ἐκτελεῖται καὶ ἡ ζωγραφία τῶν σκηνογραφιῶν. Ἐν πρώτοις ἀλείφεται ὁλόκληρον τὸ πανίον διὰ μίγματος ἐκ κόλλας, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου νὰ εἶναι δυνατόν κατόπιν νὰ ἐφαρμοσθῶσι τὰ χρώματα. Τὰ δὲ χρώματα ἐφαρμόζονται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ σχεδιογράφηματος, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐκτελέσει ὁ ζωγράφος, ὑπὸ τῶν βοηθῶν αὐτοῦ, οὓς ὅμως ὁ ἴδιος διαρκῶς ἐπιβλέπει. Οὗτοι ὄρθιοι καὶ περιπατοῦντες ἀνυπόδητοι ἐπὶ τοῦ κάτωθι ἐξηπλωμένου πανίου ἐργάζονται ἀνευ δεικτοῦ, διότι καὶ ἂν μίαν στιγμήν διακόψωσι τὴν ἐργασίαν, ξηραίνονται τὰ χρώματα καὶ ἔχουσιν ἀνάγκην διαρκῶς ἀνανεώσεως.

Περατωθέντος τοῦ ζωγραφημάτων τῆς σκηνογραφίας ὑπολείπεται ὁ κανονισμὸς αὐτῆς. Ὅλον

τὸ ὑλικὸν εὐρίσκεται ἐκεῖ ἐπιμελῶς ἠριθμημένον καὶ τὰ διάφορα τεμάχια ἐπικολλωμένα ὑπὸ τῶν μηχανικῶν ἐπὶ τῶν ξυλινῶν ὑποστηρίγματων ἐφαρμόζονται μετὰ προσοχῆς μεγάλης, ἵν' ἀποτελέσῃ καὶ τὸ βάθος τῆς σκηνογραφίας καὶ τὰ διάφορα αὐτῆς ἐξαρτήματα.

Κατόπιν ἔρχεται ὁ κανονισμὸς τοῦ φωτός ἐπὶ τῆς σκηνογραφίας, ἀλλὰ τοῦτο συνδέεται μετὰ τῶν λεπτομερειῶν, τὰς ὁποίας μακρὸν θὰ ἦτο ἂν ἐπεχειροῦμεν ν' ἀναγράψωμεν.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐνδουμασίας, ἡ Γαλλία, καθὼς καὶ εἰς τὰς σκηνογραφίας, κατέχει τὴν πρώτην θέσιν. Μία θεατρικὴ ἐνδουμασία, ὅσον πλουσία καὶ ἂν εἶναι, μεμονωμένη δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν· πρέπει νὰ συνοδεύηται καὶ ἀπὸ τὸ περιβάλλον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογον αὐτῆς. Δύο ἐργοστάσια λειτουργοῦσι πρὸς τοῦτο ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Μελοδράματος, ἐν διὰ τὰ γυναικεῖα καὶ ἐν διὰ τὰ ἀνδρῖκα φορέματα, ὑπάρχουσι δὲ μελοδράματα, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦν 1200 ἐνδουμασίας καὶ αἱ ἀποθήκαι τοῦ Μελοδράματος κατέχουσι σήμερον 20000 ἐνδουμασίας.

Ἄλλοτε εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν θεατρικῶν ἐνδουμασιῶν δὲν ἐπιστᾶτο μεγάλη προσοχή. Ἐξελέγοντο χρώματα ἰδίως ἀνοικτὰ καὶ εἰς τοῦτο ἤρκοῦντο οἱ βράπται τοῦ θεάτρου. Σήμερον πρὸ παντός ἐπιζητεῖται ἡ ἀκριβεία καὶ ἡ ἀντιγραφὴ ἐπὶ τῶν θεατρικῶν ἐνδουμασιῶν τῶν εἰκόνων τῆς ἐποχῆς.

Μεθ' ὅλην τὴν κατεργασίαν ἐν τοῖς ἐργοστασίοις τοῦ θεάτρου τῶν φορεμάτων, ταῦτα ἀποτελοῦσι τὴν μεγαλύτεραν ἐν τῷ ἐτοιμαζόμενῳ μελοδράματι δαπάνην. Ἀπέναντι αὐτῶν ἡ δαπάνη τῶν σκηνογραφιῶν εἶναι μηδαμινή. Ὡς δαπάνη ἀναγράφεται ἡ «Κυρία δὲ Μονσορώ», μελοδράμα δοθὲν τῷ 1888. Ἡ ὅλη προετοιμασία ἀνῆλθεν εἰς 320000 φράγκων καὶ ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τούτου 200000 φράγκων ἀντιπροσωπεύουσι τὰ φορέματα. Καὶ τὸ κυριώτερον: Τὸ μελοδράμα ἀποτυχὸν μόλις ἔσχε 10 παραστάσεις.

Ὁ μέσος ὅρος τῆς δαπάνης τῶν παριστανόμενων μελοδραμάτων κυμαίνεται μεταξὺ 150 καὶ 160 χιλ. φράγκων. Ἡ «Βαλκυρία» τοῦ Βάγνερ, ἡ ὁποία δὲν ἔχει οὔτε χοροὺς, οὔτε ἄλλους χορευτριῶν, εἶναι τὸ εὐθηνότερον μελοδράμα. Ἐστοίχισεν 80,000 φράγκα μεθ' ὅλας τὰς δαπάνας τῆς μαγικῆς ἐν τέλει ἀποθώσεως καὶ τῶν ὑποχθονίων πυρῶν. Ἡ πρώτη ἐπανάληψις τοῦ «Προφήτου» τοῦ Μάγερμπερ ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Μελοδράματος ἐστοίχισε 280,000 φράγκα.

Τὸ πᾶν λοιπὸν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐνδουμασιῶν καὶ τοῦ πλοῦτου αὐτῶν· διότι πολλάκις ἕνεκα τούτων καὶ εἰς ἄλλα θεάτρα τοῦ Μελοδράματος δαπανῶνται πολλά. Οὕτως ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Γαλλικῆς Κωμωδίας μόνον ὁ μανδύας τοῦ βασιλέως εἰς τὸν «Ἀμλετ» ἐστοίχισε 5000

φράγκα, ἦτοι 1,000 φρ. διὰ τὸ ὕψωμα, 2,000 διὰ τὰ κεντήματα καὶ 2,000 διὰ τοὺς ψευδεῖς πολυτίμους λίθους τοὺς περικοσμοῦντας αὐτόν, καὶ σημειωτέον ὅτι ὁ βασιλικὸς οὗτος μανδύας μόλις τρία λεπτά εἶναι θεατός.

Διὰ νὰ τελειώσωμεν τὰς θεατρικὰς ταύτας σημειώσεις, ὡς εἴπωμεν ὀλίγας λέξεις περὶ τοῦ σώματος τῶν χορευτριῶν. Αὐταὶ εἴτε ἐκτελοῦσι χοροδράματα ἴδια ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, εἴτε διακόπτουσι τὴν πρόδον τοῦ μελοδράματος ἐκτελοῦσαι ἓνα ἰδιαιτέρον χορὸν, ὡς τὸν χορὸν τῶν παγοπεδίλων εἰς τὸν «Προφήτην», εἴτε ὑπείσρχονται ἐν ἐπεισοδιακοῖς χοροῖς, ὡς ὑπὸ τὴν μορφήν καλογραγιῶν εἰς τὸν «Ρεβέρτον Διάβολον», εἴτε ἐκτελοῦσι θρησκευτικὸς χοροὺς ὡς ἐν τοῖς μελοδράμασιν «Αἰδᾶ» καὶ «Σαλαμβῶ».

Τὸ χορευτικὸν σῶμα τοῦ μελοδράματος ἔχει πλείονας ἢ ἑκατὸν χορευτριάς. Πλὴν δὲ τῶν κυριῶν καὶ πρώτων προσώπων ἔρχονται κατόπιν αἱ κορυφαῖαι καὶ αἱ ἀποτελοῦσαι τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον τετράχορον. Τελευταῖαι δ' αἱ μαθητευόμεναι, αἵτινες διδάσκονται τὰ πρῶτα βήματα καὶ αἵτινες συμπληροῦσι τὰ κενά.

Τέλος ἔχομεν τοὺς κομπάρσους. Καὶ οὗτοι τακτικῶς διδάσκονται ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν εἰδικῶν προσώπων, τοὺς βηματισμοὺς ἂν εἶναι στρατιῶται, τὰς διαφόρους στάσεις ἂν εἶναι λαὸς καὶ πολῖται, τὴν ὄλην ἐν τέλει διαρρυθμίσειν ἐξ ἧς ἀποτελοῦνται τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα συμπλέγματα, ἅτινα τέρπουσιν ὄσφ καὶ εὐχαριστοῦσι τοὺς θεατὰς.

Ὅλαι αἱ τέχναι οὕτω συντελοῦσιν εἰς παρασκευὴν νέου μελοδράματος, χωρὶς κανεῖς νὰ προβλέπῃ ἂν θὰ ἐπιτύχῃ ἢ θ' ἀποτύχῃ. Καὶ ἡ μὲν ἐπιτυχία ἀνταμείβει τοὺς κόπους, ἀλλ' ἡ ἀποτυχία ἐκτὸς τῆς ὑλικῆς ζημίας ἐπιφέρει καὶ προσθέτους μερίμνας, διότι ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς ἀποτυχίας ἐνός μελοδράματος πρέπει νὰ γίνῃ φροντίς πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν θεατρικῶν ἐσπερίδων, ἕως οὗ ἀναβιβασθῇ τὸ νέον μελοδράμα, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ διαδεχθῇ τὸ ἀποτυχόν.

Ἐκ τοῦ ἀρτι ἐκδοθέντος συγγράμματος «Τὰ μικροβία» ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ κ. Ἀρ. Π. Ἀραβαντινοῦ, ἀποσπῶμεν σελίδας τινάς, ἀναφερομένους εἰς τὸν τρόπον καθ' ὃν ἀμύνεται ὁ ἀνθρώπινος ὄργανισμὸς κατὰ τῆς προσβολῆς τῶν νοσογόνων μικροβίων. Σ. τ. Δ.

ΤΑ ΜΙΚΡΟΒΙΑ ΚΑΙ Η ΑΜΥΝΑ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Ὁ ἀνθρώπινος ὄργανισμὸς κατέχει ἀφ' ἑαυτοῦ ἄρθωνα καὶ μυστηριώδη μέσα, δυνάμει τῶν ὁποίων καὶ μόνος δύναται ν' ἀποκρούσῃ τὴν εἰσβολὴν τῶν διαφόρων νοσογόνων μικροβίων,

ὡς πάλιν γνωρίζετε, ὅτι καὶ τὸ ἐναντίον δύναται νὰ πράξῃ, ἤτοι νὰ παρέχῃ εἰς αὐτὰ φιλόξενον καὶ συμμαχικὸν ἔδαφος.

Τὴν ἐπιδεκτικότητα ταύτην τοῦ ἔδαφους, ἤτοι τοῦ ὀργανισμοῦ, πολλὰ συνθηκικὰ βεβαίως δύναται νὰ τὴν ἀναπτύξῃ· μία ἐκ τῶν μάλιστα πιστευομένων παρὰ τῷ κόσμῳ εἶναι ἀνατιρηρῆτος ἡ ψῦξις, ἀλλ' αὕτη δὲν πρέπει νὰ ἐννοητῆται ὡς φέρουσα ἀπ' εὐθείας τὴν νόσον, ἀλλ' ὡς παρακλύουσα τὴν «φαγοκύντωσιν» τῶν λευκῶν σφαιριδίων τοῦ αἵματος καὶ ἐπιτρέπουσα ἐπομένως εἰς τὰ τυχόν ἐκεῖ εὕρισκόμενα μικροβία νὰ προχωρήσωσι καὶ καλλιεργηθῶσιν. Ἀλλὰ δι' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις πρέπει νὰ συντελέσωσιν ἐλκυστικῶς ἢ ἀπωστικῶς οἱ αὐτοί, ἐπὶ ἀντιθέτοις ὅμως ὅροις ἐνεργοῦντες, ἐξωτερικοὶ καὶ ἐσωτερικοὶ παράγοντες. Τοιοῦτοι εἶναι, ἐπὶ παραδείγματι, ἡ ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀτομικότης αὐτοῦ, ἡ ἐποχὴ τοῦ ἔτους, τὸ γένος, αἱ φυλαί, διάφοροι ψυχολογικαὶ παθήσεις, διάφοροι ἰδιοσυγκρασίαι κτλ.

Ἄλλ' ἄς περιορισθῶμεν ἡμεῖς ἐνταῦθα μόνον εἰς τὰς ἀπωστικὰς τοῦ ὀργανισμοῦ ἡμῶν συνθήκας καὶ δυνάμεις, αἵτινες καὶ μόναι μᾶς ἐνδιαφέρουσιν.

Αὗται λοιπὸν αἱ δυνάμεις, πᾶσαι ὁμοῦ λαμβανόμεναι, ἀποτελοῦσι τὴν λεγομένην φυσικὴν ἀνοσίαν τοῦ ὀργανισμοῦ μας, ἤτοι τὴν φυσικὴν τούτου ἀντίστασιν κατὰ τῆς νόσου. Ἀλλὰ, διὰ νὰ εἰμεθα ἀναλυτικώτεροι, ἄς χωρίσωμεν ταύτας εἰς ἐξωτερικὰς καὶ ἐσωτερικὰς.

Καὶ ἐξωτερικαὶ μὲν, ἤτοι ἐπίκτητοι δυνάμεις (αἵτινες εἶναι καὶ αἱ κυριώτεραι, διότι καὶ ἡ νόσος δὲν γεννᾶται ἐν τῷ ὀργανισμῷ ἡμῶν αὐτομάτως ἀλλ' ἐξώθεν ἔρχεται) εἶναι ὅσας ἀποκτᾷ οὗτος, ἢ διὰ τῆς κληρονομικότητος ἐξ ἀτόμου εἰς ἄτομον, ἢ διὰ προγενεστέρως προσβολῆς καὶ κορέσεως αὐτοῦ, ἐξ ὁμοίας μολυσματικῆς νόσου, κωλύσεως νεωτέρων προσβολῆν.

Ἐσωτερικαὶ δὲ εἶναι αἱ πολλαπλᾶ ἐκείναι δυνάμεις, ἄς κατέχει ἐν ἑαυτῷ ὁ ὀργανισμὸς, καὶ διὰ τῶν ὑποίων ἀντιδρᾶ, ἅμα τῇ εἰσβολῇ τῆς νόσου.

Ἀλλὰ ποῖαι λοιπὸν εἶναι αἱ μυστηριώδεις αὗται δυνάμεις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως;

Πολλὰς θεωρίας παραδέχονται περὶ αὐτῶν οἱ σημερινοὶ βακτηριολόγοι, ἀλλ' ὅλαι αὐταὶ εἰσι καθαρῶς ἱατρικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἀφορῶσαι εἰς τὰς ἰδιότητας τῶν ἰσθῶν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ τὴν ἀνατομικοπαθολογικὴν αὐτῶν ὑφῆ. Οὐχ ἤττον θεωρῶ ἄξιον τῆς περιεργείας ὑμῶν καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος ν' ἀναφέρω καὶ ἀπλοποιήσω ἐνταῦθα μίαν ἐξ αὐτῶν, δεκτὴν γενεμένην παρὰ πάντων σήμερον, μετὰ πολλαπλᾶ πειράματα ἐπὶ ζῶων, καὶ ὀφειλομένην εἰς τὴν θαυμασίαν παρατηρητικότητα τοῦ Ρώσου Met-

chnikoff. Ὀνομάζομεν ταύτην θεωρίαν τῆς φαγοκυντώσεως. Ἡ λέξις εἶναι ὀλίγον βεβιασμένη γραμματικῶς, ἐν θέλετε, ὡς αἱ πλείσται δὲ τῶν ἐλληνικῶν λέξεων, αἵτινες χρησιμεύουσιν εἰς ἱατρικοὺς καὶ ἐπιστημονικοὺς ὄρους, καὶ αἵτινες ἀρκεῖ νὰ φέρωσι καὶ μίαν συλλαβὴν ἔστω ἐκ τοῦ πράγματος, τὸ ὅποιον θέλουσιν νὰ παραστήσωσιν, ὅπως σχηματίσωσι τερατώδεις καὶ ἀύθαιρέτους συνθέσεις.

Ἐννοοῦμεν λοιπὸν μὲ τὴν φαγοκύντωσιν τὴν ἰδιότητα, ἣν ἔχουν πολλὰ κύτταρα ἡμῶν, ὅπως τρώγωσι τὰ μικροβία. Κύτταρα δὲ λέγοντες ἐννοοῦμεν τὰ ἀκροτελεύτια ἢ μικροσκοπικὰ σωματῖα, ἅτινα συνιστῶσι τοὺς ἀνατομικοὺς ἡμῶν ἰστούς. Οἱ ἰστοὶ οὗτοι ἀποτελοῦσι τὰ διάφορα ὄργανα, ἐκ τῶν διαφόρων δὲ ὀργάνων συντίθεται τὸ ἀνθρώπινον σῶμα. Τὰ κύτταρα λοιπὸν δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰμὴ ἡ ὑπαρξὶς καὶ ἡ ζωὴ ἡμῶν ἐν μικρῷ, διότι πᾶν ὅ,τι τελεῖται ἐν τῷ συνόλῳ τούτων, ἀποτελεῖ τὴν ζωὴν τοῦ ὅλου σώματος. Ταῦτα παρουσιάζουν πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὰ μικροβία. Ἴδου λοιπὸν τί πρὸςθεύει ἡ ἐπιστήμη.

Μόλις εἰσβάλλει εἰς τὸν ὀργανισμὸν ἡμῶν νοσογόνον τι μικροβίον, τὰ κύτταρα τῶν προσβληθεισῶν χωρῶν τίθενται ἀμέσως ἐπὶ ποδὸς μάχης καὶ συνασπίζονται πρὸς ἀμυναν τοῦ πατρῷου ἔδαφους. Πολλαπλασιάζονται ἀστραπηδῶν διὰ διχασμοῦ αὐτῶν, μεγεθύνονται, καὶ ἐκχύνουσιν ὑγρὸν τι, ἡμιαἷον πρὸς λύμφην, ἀναμένοντα τὸν ἐχθρὸν θαρραλέως.

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τὰ διὰ τῶν ποταμῶν τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος ἀκαταπαύστως μεταφερόμενα πρὸς φρούρησιν τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ μεταβατικὰ σώματα, ἤτοι τὰ λευκὰ λεγόμενα κύτταρα, ἢ αἰμοσφαίρια, ἔρχονται εἰς ἐπικουρίαν τῶν λοιπῶν κυττάρων, εἶσιμα καὶ ταῦτα νὰ φαγοκυντώσωσιν (ἐπιτραπήτω καὶ ἡμῖν ἡ λέξις αὕτη τῆς ἀνάγκης) ἤτοι νὰ φάγωσι μικροβία.

Ἄλλὰ καὶ οἱ ἐπιδωροεῖς, ἤτοι τὰ μικροβία, θέτουσιν εἰς ἐνέργειαν τὰ ἐπιθετικὰ καὶ ἀμυντικὰ αὐτῶν μέσα.

Κατὰ τὴν στιγμὴν λοιπὸν ἐκείνην διδεται τὸ σημεῖον τῆς ἐνάρξεως τοῦ πυρός, ἤτοι τοῦ φεβροῦ ἀγῶνος τῆς ἐξεντώσεως. Οὗτος εἶναι ἀνηλεὲς ἐκατέρωθεν καὶ παρουσιάζει ἀπείρους περιπετείας, ἀλλὰ τὸ μᾶλλον χαρακτηριστικὸν αὐτοῦ εἶναι ἡ ἐκ τῆς συγκρούσεως καὶ ἐναλλαγῆς τῆς ὕλης τῶν μαχομένων μικροσκοπικῶν πολεμίων ἐπερχομένη γενικὴ ἀναστάσις καὶ ἀντιδρασίς τοῦ ὀργανισμοῦ, ἤτοι ὁ λεγόμενος πυρετός. Καὶ ἴδου ἡ λεγομένη ὀξεῖα μορφή τῆς νόσου. Ἐνῶ ὅταν ὁ πόλεμος τύχῃ νὰ παραταθῇ ἐπὶ μακρότερον χρόνον, ὑπὸ τύπον πολέμου ἀρματωλικοῦ, ἔχομεν τὴν χρονίαν μορφήν τῶν διαφόρων μικροβιακῶν νόσων.

Τώρα, πῶς ἐξηγοῦμεν τὴν ἐνστικτον ταύτην βοήθη τῶν λευκῶν αἰμοσφαιρίων πρὸς καταβρόχθισιν τῶν εἰσβαλλόντων μικροβίων; Ἴδου τί παρεδέχθη ἡ νέα θεωρία (Pfeiffer). Κατὰ τὰς στιγμὰς ταύτας τοῦ μεγάλου ἀγῶνος τῆς ὑπάρξεως, ὅστις τελεῖται εἰς τὰ βάθη τοῦ ὀργανισμοῦ ἡμῶν, τὰ λευκοκύτταρα ταῦτα δὲν τρέχουν ἀκατασχέτως, ἀπὸ τὰς ἀκροτάτας ἐσχατίας τοῦ σώματος, ἐξ ἀπλοῦ πατριωτικοῦ καθήκοντος αὐτοχθονισμοῦ, πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ ἰδίου ἔδαφους. Τούτο πράττουν μόνον τὰ ζωϊκὰ κύτταρα τῶν διαφόρων χωρῶν τοῦ ὀργανισμοῦ ἡμῶν, ἐνῶ τὰ λευκοκύτταρα τρέχουν ἀδρῶς πληρωνόμενα, ὡς μισθωτοὶ βασιβουζοῦκοι, ἐκλύονται δὲ ἐκ τῆς λείας τῶν, ἤτοι τῶν μικροβίων, δι' ἰδιότητος τινος, ἣν ἔχουσι, καὶ ἣτις ὀνομάσθη χιμιοταξία ἢ ἀπωθοῦνται ἐξ αὐτῆς, διὰ τῆς ἰδίας δυνάμεως, ἀπαρραλλάκτως ὅπως ἐκλύονται ἢ ἀπωθοῦνται ἀντίθετα ἢ ὅμοια ἠλεκτρικὰ ρεύματα.

Ἄλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης. Ἄν οἱ εἰσβαλλόντες ἐχθροὶ ὡσι πολυάριθμοι καὶ ἰσχυρότεροι, μετὰ ἄγονον ἀλλ' ἐρωμένην πάλιν, τὰ κύτταρα τοῦ ὀργανισμοῦ ὑποχωροῦσιν ἠττώμενα, καὶ τότε τὰ μικροβία, μὴ ἀπαντῶντα οὐδαμοῦ πλέον ἀντίστασιν, γίνονται κύρια τοῦ πεδίου, ἐγκαθιστάμενα ἀνέτως εἰς τὴν κατακτηθεισάν γῆν διὰ μυριάδων ἀποικιῶν καὶ στρατευμάτων. Ἄν ὅμως οἱ ἐπιδωροεῖς τύχουσιν ὀλιγώτεροι τὸν ἀριθμὸν καὶ ἀσθενέστεροι τούτων, τὰ ζωϊκὰ κύτταρα καταβροχθίζουσιν αὐτοὺς ἐντὸς τῆς κοιλίας τῶν ζῶωντος ἀκόμη· ἐπιχύνοντα δὲ ὀλητηριώδεις τι δι' αὐτὰ ὑγρὸν ὀνομαζόμενον ἀλεξίνην ἢ ἀντιτοξίνην (ἀντίστοιχον πρὸς τὴν τοξίνην, ἣν ἐκκρίνουσι τὰ μικροβία) τοὺς φονεῦσαι συγχρόνως, ὅτε καὶ ὁ ὀργανισμὸς, πίπτοντος τοῦ πυρετοῦ, ἐπανερχεται νικητῆς καὶ τροπαιοῦχος εἰς τὴν πρὸ τοῦ πολέμου κατάστασιν, ἤτοι εἰς τὸ *statum quo ante bellum*.

Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, ὅτε ὀηλ. τὰ μικροβία ὑπερισχύουσι, πολλακίς συμβαίνει, ὥστε αἱ πρώται τάξεις τῶν κυττάρων, ἅτινα ἔλαβον μέρος εἰς τὴν μάχην, νὰ καταστρέφονται, ἤτοι νὰ ἐκφυλίζονται καὶ μεταβάλλονται εἰς πύον, ἀλλὰ τότε πάλιν νέαι τάξεις πολεμικῶν κυττάρων, ἀκμαῖαι καὶ σθεναραὶ, ὑποστηρίζουσι τὴν ὑποχώρησιν καὶ καταβροχθίζουσι τὰ μικροβία, ἐπανερχομένης τῆς εἰρήνης μετὰ τὴν νίκην.

Τοιαύτη λοιπὸν εἶναι ἡ θεωρία τῆς φαγοκυντώσεως.

Ἄλλὰ δὲν ἐπανερχεται ὁ ὀργανισμὸς ἡμῶν ἀπλῶς καὶ μόνον εἰς τὸ πρόην καθεστῶς ἐν ταύτῃ περιπτώσει. Ἀπὸζημιούται πλουσιοπαρόχος, δι' ὅσα ἐμὸχθησε, διότι ἀποκτᾷ ἰδιότητας χημικὰς ἰδιαζούσας, ἀγνώστους ἀκόμη εἰς ἡμᾶς, αἵτινες καθιστῶσιν αὐτὸν ἐπὶ βραχύτερον ἢ μακρότερον ἐντελῶς ἀπρόσβλητον ἐξ ὁμοίας νόσου

ἤτοι χορηγοῦσιν εἰς αὐτὸν τὸ σωτήριο προνόμιον τῆς ἀσυδοσίας πρὸς ὠρισμένας νόσους, ἤτοι τὸ τῆς λεγομένης φυσικῆς ἀνοσίας.

ΜΕΓΑΛΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΕΚ ΜΙΚΡΩΝ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ

Φιλελληνισμὸς Δουκός.

Ἡ ἀπλότης τοῦ ἐσχάτως ἀποθανόντος Ἀγγλοῦ Δουκὸς τοῦ Οὐεστμίνστερ ἦτο μοναδική.

Παρὰ τὰς συνθηκὰς τῆς Ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ κατείχε μίαν τῶν ἀνωτάτων βαθμίδων, διεκρίνετο διὰ τὴν ἀφέλειάν του περὶ τὴν περιβολήν.

Ἐνδεδυμένος ὡς ὁ ἀπλούστατος τῶν ἀστῶν τοῦ Λονδίνου μετέβαινε ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον περὶ εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Λόρδων καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη, εἰς τὰ ὅποια ἐκάλεον αὐτὸν αἱ ὑψηλαὶ του ἐνασχολήσεις.

Μίαν τῶν ἡμερῶν, διαρκούντος τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου, μετέβη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πρεσβεῖαν ὅπως ἀνακοινώσῃ τι πρὸς τὸν Ἑλληνα ἐπιτετραμμένον, ὡς πρῶτος τοῦ Φιλελληνικοῦ κοιμητάτου.

Ὁ Δούξ ἐφέλλιζεν ὀλίγα ἑλληνικά, ἅτινα ἔμαθεν ἐκ τῆς μεγάλης του πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγάπης.

Ἀπετάθη λοιπὸν ἑλληνοαγγλιστὶ πρὸς τὸν θυρωρῶν, ζητῶν νὰ ἴδῃ τὸν Ἑλληνα ἐπιτετραμμένον.

Ὁ θυρωρὸς νομίσας ὅτι ὀμιλεῖ πρὸς ἄσημον Ἑλληνα, λίαν ἄσημον μάλιστα, ὡς ἠδύνατο νὰ κρίνῃ ἐκ τῆς ἐνδυμασίας τοῦ Δουκός, εἶπεν εἰς αὐτὸν νὰ περιμεῖνῃ μέχρις οὗ τελειώσῃ τὴν ἐργασίαν ὁ κύριός του.

Ἐπὶ δέκα καὶ πλέον λεπτὰ παρέμεινε εἰς τὸν διάδρομον ὁ Δούξ, ὅτε ὁ Ἑλληνας ἐπιτετραμμένος διέταξε νὰ ζητηθῇ τὸ ὄνομα τοῦ περιμένοντος ἐπίσκεπτος.

Εἶναι εὐκόλον νὰ φαντασθῇ κανεὶς τὴν στενοχωρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν σπουδὴν τοῦ ἐπιτετραμμένου ὅπως ὑποδεχθῇ τὸν Δούκα. Καὶ ἐν ᾧ τῷ ἐξήτει μυριάκις συγγνώμην.

— Ἄπ' ἐναντίας, εἶπεν ὁ Δούξ· ἐγὼ νύχαριστήθημι πολὺ, διότι ὁ ὑπὸ τῆς σῆς μετ' ἐπήρε γιὰ Ἑλληνα.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Κατὰ τὸν πόλεμον τῆς Ἰσπανίας καὶ Ἀμερικῆς ὑπῆρξε εἰς ἐν κατακλιτικὸν σύνταγμα στρατιώτης πάσων ἐξ ἰσχυρῶς ποδάρκας.

Εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ συντάγματος ἦλθε διαταγὴ τοῦ ὑπουργοῦ ν' ἀπολύσῃ τὸν στρατιώτην τούτον, διότι ἦτο τὸ μόνον στήριγμα τῆς οἰκογενείας του.

— Λαμπρὸν στήριγμα, ἐπιθύρησεν ὁ συνταγματάρχης, αὐτὸς ποῦ μόλις ἤμπορεῖ νὰ στηριχθῇ ὁ ἴδιος εἰς τοὺς πόδας του!

ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

— Τί γίνονται τὰ νοσογόνα μικρόβια μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀσθενοῦς;

Τὸ ζήτημα τοῦτο, τόσο ἐνδιαφέρον τὴν δημοσίαν ὑγιεινὴν, ἔλυσε ἐσχάτως ὁ ἰατρὸς Κλάιν, ἐκτελέσας σειρὰν πειραμάτων ἐπὶ ζῶων τεθαμμένων.

Κατὰ τὰ πειράματα ταῦτα τὸ μικρόβιον τῆς χολέρας ἐπέζη 18 ἡμέρας μετὰ τὴν ταφὴν, ἀλλὰ μετὰ τὴν 28ῃν ἡμέραν δὲν ἀναπτύσσεται πλέον διὰ τῆς καλλιεργείας. Τὴν αὐτὴν περίπτωσιν ἔχει καὶ τὸ μικρόβιον τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ.

Τὸ μικρόβιον τῆς πανώλους ἐξαφανίζεται μετὰ τριῶν ἡμερῶν ταφῆν.

Τὸ μικρόβιον τῆς φυματώσεως δὲν ἐπέζη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ζῴου τὸ ὅποιον ἐθανάτωσεν. Ὁ ἰατρὸς Κλάιν ἀνεύρεν αὐτὸ ἐντὸς τῶν διαφόρων ὀργάνων νεκροῦ, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε νὰ τὸ καλλιεργήσῃ. Τὸ δὲ σπουδαιότερον εἶνε ὅτι ἐνέσεις γενόμεναι διὰ μικροβίων φυματώσεως ἐκ τεθνεώτων δὲν μεταδίδουσι τὴν νόσον εἰς ὑγιεῖς.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Μέριμνα ὑπὲρ τῶν ἵππων.

ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἑταιρείας, συνεκροτήθη ἐν Βιρυμγιάμῃ τῆς Ἀγγλίας συνέλευσις ἐπὶ σκοπῷ δραστηριωτέρας ἐνεργείας ὑπὲρ τῶν τραυματιζομένων εἰς τὰς μάχας ἵππων. Ὁ προεδρεύων τῆς συνέλευσεως ἀνέγνωσε τηλεγραφήματα πολλῶν ἐπισκόπων καὶ ἀνωτέρων κληρικῶν ἐκφράζοντα ἐπιδοκιμασίαν τοῦ σκοποῦ τῆς συνέλευσεως. Προσέτι ὁ προεδρεύων ἀνεκοίνωσεν ὅτι ὑπεδέχθη εἰς τὴν Βασιλισσὴν ἀναφορά, ὅπως αὕτη εὐαρεστουμένη προσκαλέσῃ τὰς διαφόρους Δυνάμεις, τὰς ὑπογραψάσας τὴν σύμβασιν τῆς Γενεύης, εἰς νέαν σύσκεψιν καὶ ἀπόφασιν προνοοῦσαν ὑπὲρ τῶν τραυματιζομένων ἐν πολέμῳ ζῴων καὶ ὀρίζουσαν τὰς αὐτὰς καὶ διὰ τοῦς ἀνθρώπους περιθάλψαι. Τὸ ἰδιαιτέρον γραφεῖον τῆς Βασιλισσῆς ἀπήντησεν ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν δύναται νὰ γίνῃ τίποτε.

Ἐν ἐκ τῶν μελῶν λαδὸν κατόπιν τὸν λόγον, εἶπεν ὅτι, ὡς νῦν ἔχουσι τὰ πράγματα, τὰ τραυματιζόμενα ζῴα ἐγκαταλείπονται εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν καὶ ὑποκύντουσιν ἀνευ συνδρομῆς εἰς τὰ τραύματά των.

Ἐπροτάθη ὅπως σχηματισθῆ ἰδιαιτέρον σῶμα, τὸ ὅποιον νὰ παρακολουθῆ τὴν ἄλλην ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν καὶ προσέχῃ ὅπως μὴ οἰκτιρῶς καὶ ἀνευ περιθάλψεως θνήσκουσι τὰ τραυματιζόμενα ζῴα.

Ἐν τέλει ἡ συνέλευσις παρεδέχθη τὸ ἐπόμενον ψήφισμα: «Εὐσεβάτως ἡ συνέλευσις αὕτη ἀναφέρει εἰς τὰς Μεγάλας Δυνάμεις, τὰς ὑπογραψάσας τὴν σύμβασιν τῆς Γενεύης, καὶ εἰσηγεῖται ὅπως συνομολογηθῆ διεθνῆς σύμβασις ἐπεκτείνουσα ἐπὶ

τῶν εἰς τὰ πεδία μαχῶν ἀσχολουμένων πρὸς μετρίαν ἢ ἴσιν τῶν θεινῶν τῶν τραυματιζομένων ζῴων τὴν αὐτὴν προστασίαν τὴν νῦν ὑπὸ τῆς συμβάσεως τῆς Γενεύης παρεχομένην εἰς τοὺς περιθάλποντας τοὺς τραυματιζομένους στρατιώτας».

Ὁ καιρὸς καὶ ἡ διάθεσις.

Ἀμερικανὸς καθηγητὴς τῆς ψυχολογίας ἐπεχείρησεν ἐσχάτως ἔρευναν εἰς τὰ σχολεῖα, τὰς φυλακὰς, τὰ ἐργοστάσια καὶ τὰ μεγάλα ἐμπορικὰ καταστήματα θέλων νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ἐπιρροήν, τὴν ὁποίαν ἐξασκῶσιν ἐπὶ τῶν διατριβόντων εἰς τὰ ἰδρύματα ταῦτα αἱ μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας. Ἰδοὺ δὲ τὸ πόρισμα τῶν ἐρευνῶν του:

Οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι εἶναι εὐδιάθετοι, νευρικῶς ἥσυχαι καὶ καλῶς συμπεριφέρονται κατὰ τὰς ὡραίας ἡμέρας τοῦ χειμῶνος, ὅταν ἐπικρατῇ καιρὸς ψυχρὸς, ξηρὸς καὶ αἰθριος. Ἀπ' ἐναντίας συχνότατα εἶναι αἱ τιμωρίαι, ὅταν ὁ οὐρανὸς σκυθρωπάξῃ καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα εἶνε ὑγρὰ καὶ ἐμιγλῶδης. Παράδοξον θὰ φανῆ ὅτι τὰ ἄρρενα εἶναι εὐπαθέστερα εἰς τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολὰς ἢ τὰ κοράσια.

Εἰς τὰς φυλακὰς αἱ ἐκτάκτως θερμαὶ ἡμέραι τοῦ ἔαρος καὶ τοῦ φθινοπώρου προκαλοῦσι τὰς πλείστας πειθαρχικὰς ποινὰς. Οἱ καταδικοὶ κατεξάνισταται ἐναντίον τῆς ἐπιβληθείσης εἰς αὐτοὺς τύχης κατὰ τὰς ἐκτάκτως ὡραίας ἡμέρας, αἵτινες ἀποτόμως διακόπτουσι ἐνίστη τὴν βροχερὰν καὶ μελαγχολικὴν τοῦ ἔτους περίσθον.

Τέλος εἰς τὰ πιστωτικὰ καὶ τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, ὁ καιρὸς εἶνε ὡραῖος, εἰς οἰκονομικὰ ἔργα τοῦ ἔτους συχνότατα γίνονται τὰ σφάλματα τῶν ἀριθμητικῶν πράξεων τῶν ὑπαλλήλων. Καὶ ὑποθέτετε διατί; Διότι, κατὰ περίεργον παρατήρησιν τοῦ Ἀμερικανοῦ ψυχολόγου, ὁ ὡραῖος καιρὸς καὶ ὁ λαμπρὸς ἥλιος ἐμπνέει εἰς τοὺς ὑπαλλήλους ἀμετρον παροίθησιν εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἐπομένως τοὺς καθιστᾷ ἀρηρημένους.

Ἡ δημοβία ὑγεία ἐν Ἀμερικῇ.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τῆς Μοναρχοπόλεως τῆς πολιτείας Ἰόδας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἔλαβε τὰς ἐξῆς ἀποφάσεις, σχετικὰς πρὸς τὴν δημοσίαν ὑγείαν: Τὴν 11 ὥραν τῆς νυκτὸς οἱ κάτοικοι πάντες πρέπει νὰ ἀποσύρωνται ἐξαίρεσει ἀνωτέρας βίας. Πρὸς τοῦτο δὲ συρίκτρα ἐκβάλλουσα δξύτατον ἤχον καὶ ἐγκαθιδρυμένη ἐπὶ τοῦ δημαρχεῖου εἰδοποιεῖ τοὺς κατοίκους. Πᾶσα παράβασις τῆς διατάξεως ταύτης ἐπιφέρει πρόστιμον 50 δολλαρίων, ἢ φυλάκισιν 20 ἡμερῶν. Πρὸς τοῦτοις τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἐπὶ προστίμῳ 10 δολλαρίων ἀπηγόρευσε εἰς τοὺς κατοίκους νὰ πύθωσιν εἰς τὰ πεζοδρόμια. Ἐπὶ προστίμῳ 5 μέγρι 10 δολλαρίων ἀπηγόρευσε νὰ ῥίπτονται φλοιαὶ βανάνας ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων καὶ ἐπὶ προστίμῳ 20—100 δολλαρίων ἀπαγορεύονται οἱ θόρυβοι ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἀπόφασιν τὰ θέατρα καὶ πάντα τὰ κέντρα διασκεδάσεως ὀφείλουσι νὰ κλείωσιν τὴν 10 ὥραν τῆς νυκτὸς.